

Institut vzdělávání a poradenství
Katedra celoživotního vzdělávání a podpory studia

Česká zemědělská
univerzita v Praze

**Proměna role výchovného/kariérového poradce
v ČR**

Bakalářská práce

Autor: **Jiří Müller**

Vedoucí práce: Bc. Mgr. Lucie Turzová

Konzultant: PhDr. Mgr. Marie Hanušová

2021

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Institut vzdělávání a poradenství

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jiří Müller

Specializace v pedagogice
Poradenství v odborném vzdělávání

Název práce

Proměna role výchovného/kariérového poradce v ČR

Název anglicky

The evolution of the role of educational/career counsellor in Czech Republic

Cíle práce

Hlavním cílem bakalářské práce bude navrhnout další možná řešení pro posílení role výchovných (kariérových) poradců na SŠ na základě analýzy proměny role výchovného poradce v uplynulých letech (1990–2020) s ohledem na proměnu společnosti a systému vzdělávání v ČR. Pomocí průzkumu vyhodnotit faktory, které ovlivnily tuto proměnu.

Metodika

V teoretické části bude použita metoda analýzy dat z tištěných monografií renomovaných autorů a adekvátních elektronických zdrojů.

V praktické části bakalářské práce bude použita metoda analýzy systému práce výchovných/kariérových poradců v minulosti a dnes a průzkum pomocí dotazníkového šetření. Na základě syntézy poznatků budou předloženy vlastní návrhy.

Doporučený rozsah práce

dle pravidel pro psaní bakalářských prací

Klíčová slova

vzdělávání, kariérový poradce, výchovný poradce, pedagog, kompetence

Doporučené zdroje informací

- GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2000. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6.
- KNOTOVÁ, Dana. Školní poradenství. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4502-2.
- MERTIN, Václav a Lenka KREJČOVÁ. Výchovné poradenství. 2., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-356-2.
- PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. Pedagogický slovník. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-717-8772-8.
- ŠTECH, Stanislav a Jana ZAPLETALOVÁ. Úvod do školní psychologie. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0368-1.
-

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – IVP

Vedoucí práce

Bc. Mgr. Lucie Turzová

Garantující pracoviště

Katedra celoživotního vzdělávání a podpory studia

Konzultant

PhDr. Mgr. Marie Hanušová

Elektronicky schváleno dne 8. 3. 2021

PhDr. Lucie Smékalová, Ph.D. et Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 8. 3. 2021

Ing. Karel Němejč, Ph.D.

Pověřený ředitel

V Praze dne 01. 11. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Proměna role výchovného/kariérového poradce v ČR“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použil, a které jsem rovněž uvedl na konci práce v seznamu použitých zdrojů.

Jsem si vědom, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení §35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědom, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Jsem si vědom, že moje bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitní databázi a bude veřejně přístupná k nahlédnutí.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souladu s GDPR.

podpis autora

V Praze dne 15.11.2021

Poděkování

Děkuji všem, kteří mi během studia poskytovali veškerou možnou podporu, a kteří se podíleli na tvorbě této práce.

Proměna role výchovného/kariérového poradce v ČR

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na proměnu role výchovného poradce v uplynulém období, zejména v letech 1990-2020.

Ve své první části stručně seznamuje s dějinami vzdělávání na našem území. Vysvětluje nejen proces celoživotního vzdělávání v jeho jednotlivých fázích, ale též etapy současného vzdělávacího systému v ČR.

Obsahuje přehled vývoje poradenských služeb od 30. let minulého století do současnosti a přibližuje proces přizpůsobení vzdělávací soustavy vzhledem k systému přípravy na povolání.

Praktická část porovnává výsledky dotazníkového šetření systému práce výchovných (kariérových) poradců středních škol s naplňováním cílů a úkolů projektů P – KAP (Krajský akční plán) na území hlavního města Prahy a Středočeského kraje. Dotazníkové šetření rovněž reaguje na aktuální situaci – omezení provozu škol v souvislosti s pandemií Covid-19.

Klíčová slova: vzdělávání, poradce, pedagog, kompetence, školství

The evolution of the role of educational/career counsellor in Czech Republic

Abstract

The thesis is focused on the evolution of the role of guidance counsellor throughout the years, especially between 1990-2020.

The first part briefly introduces the history of education in our country. It explains not only the process of life-long education in its respective phases, but also the stages of the current education system in the Czech Republic.

The development of counselling services from the 1930s through to the present day is outlined, alongside the process of adjustment of the education system in respect of the system for the development of employment specific skills.

The practical part compares the results of the questionnaire survey about the work system of high school guidance (career) counsellors in regards of reaching the goals and tasks of projects P – KAP (regional action plan) in the Prague and Central Bohemian regions. The survey also reflects the current situation – the restrictions placed on the schools in connection to the Covid-19 pandemic.

Keywords: education, counsellor, educator, competency, education system, qualification

Obsah

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 Cíl práce a metodika	10
1.1 Cíl práce	10
1.2 Metodika	10
2 Teoretická východiska	11
2.1 Základní pojmy	11
2.1.1 Dějiny vzdělávání u nás	12
2.1.2 Celoživotní učení a vzdělávání	14
2.1.3 Vzdělávací systém v ČR	16
2.1.4 Současný systém vzdělávání	16
3 Poskytování poradenských služeb v České Republice	21
3.1 Poradenská pracoviště:	23
3.1.1 Školní poradenští pracovníci	23
3.1.2 Výchovný/kariérový poradce – proměna role	25
3.1.3 Kariérový poradce (podle NSK a NSP).....	27
3.2 Přizpůsobení vzdělávací soustavy a systému přípravy na povolání.....	29
3.2.1 Strategie 2020	30
3.2.2 Strategie 2030+	32
PRAKTICKÁ ČÁST	39
4 Cíl	39
4.1 Projekt P – KAP	39
4.1.1 KAP Středočeského kraje (s ohledem na kariérové poradenství).....	40
4.1.2 KAP Praha (s ohledem na kariérové poradenství).....	42
4.2 Průzkum	44
4.2.1 Dotazníkové šetření	45
4.3 Výsledky průzkumu	56
ZÁVĚR	58
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	61
SEZNAM TABULEK	68
SEZNAM GRAFŮ	68
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	68

SEZNAM PŘÍLOH.....	69
---------------------------	-----------

ÚVOD

Úvod

Výchovné i kariérové poradenství provází člověka v každé etapě jeho života. Počínaje prvním poznáváním nejrůznějších činností lidí v jeho okolí, přes vnímání a osvojování si znalostí a dovedností v průběhu školní docházky, až po jeho působení v zaměstnání. V celé řadě situací se setkáváme s okamžiky, kdy nám jsou rady předávány nejrůznějším způsobem. Působení rodiny v tomto procesu hraje velmi významnou roli, což my vnímáme zcela automaticky a přirozeně.

S institucí výchovného poradce se děti setkávají po nástupu do základní školy. Zjistí, že ve škole „někdo takový“ pracuje a že je to paní učitelka (pan učitel). Když se však zeptáme, proč ve škole výchovný poradce působí, bývá odpověď velmi často podobná této: „*Aby pomohl(a) vyplnit přihlášku na školu.*“, respektive: „*Aby poslal někoho, kdo to potřebuje, na vyšetření do poradny.*“

Žáci středních škol si přítomnost výchovných či kariérových poradců uvědomují více a chápou, proč poradci ve školách působí. Vyhledávají je mnohem častěji, a to jak osobně, tak prostřednictvím online spojení.

Náplň práce výchovných i kariérových poradců je široká, často překračuje rámec stanovený předpisy. Současně musí reflektovat požadavky dané doby. I s ohledem na vývoj a rozvoj společnosti.

Stále větší význam nabývá poradenství online formou. O této skutečnosti jsme se mohli přesvědčit v době uzavření škol, v souvislosti s pandemií koronaviru. Tato situace kladla na práci školních poradců velké nároky. Se stoupající počítačovou gramotností zájemců o poradenské služby může nastat doba, kdy forma online začne v práci poradců převažovat.

Teoretická část bakalářské práce se zabývá stručným vývojem výchovného (kariérového) poradenství na našem území. Vysvětluje základní pojmy z oblasti vzdělávání a poradenského procesu, včetně náplně činnosti výchovného a kariérového poradce. Porovnává obsah klíčových kompetencí

v etapách základního, gymnaziálního, středního odborného vzdělávání a klíčové kompetence celoživotního vzdělávání.

Praktická část práce se zabývá stavem práce poradců na středních školách. Zjišťuje, zda práce výchovného poradce a poradce kariérového je stále slučována, jakým způsobem poradci předávají žákům informace o možnostech kariérního a profesního růstu. Zabývá se otázkou, o které poradenské služby mají žáci zájem. Dotýká se též kvalifikovaností poradců pro výkon jejich funkce.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Cíl práce a metodika

1.1 Cíl práce

Analýza proměny role výchovného poradce v uplynulých letech (1990–2019) s ohledem na proměnu společnosti a systému vzdělávání v ČR. Pomocí průzkumu vyhodnotit faktory, které ovlivnily tuto proměnu, navrhnout další možná řešení pro posílení role výchovných (kariérových) poradců na ZŠ a SŠ.

1.2 Metodika

Analýza systému práce výchovných poradců v minulosti a dnes, průzkum pomocí dotazníkového šetření.

2 Teoretická východiska

2.1 Základní pojmy

Vzdělávání (edukace) je proces řízeného učení a vyučování, ke kterému dochází typicky v prostředí školy nebo prostředí jiném, např. v rámci vzdělávání podnikovém nebo zájmovém vzdělávání dospělých (Průcha, Veteška 2014, s. 301).

Vyučování (výuka, též edukační proces) je forma organizované interakce, při které do komunikačního vztahu vstupují na jedné straně subjekty vzdělávající se, a na straně druhé subjekty vzdělávající. Cílem je dosáhnout na straně vzdělávajícího se určitých změn v podobě znalostí, dovedností, kompetencí (Průcha, Veteška 2014, s. 295).

Učení bývá charakterizováno jako „proces, v jehož průběhu a důsledku člověk mění svůj soubor poznatků o prostředí přírodním i lidském, mění své formy chování a způsoby činnosti, vlastnosti své osobnosti a obraz sebe samého“ (Průcha, Walterová, Mareš 2009, s. 323).

Pedagogika je nejčastěji popisována jako věda zabývající se vzděláváním a výchovou v různých oblastech života společnosti (Průcha, Walterová, Mareš 2009, s. 197).

Výchovný poradce je učitel, který absolvoval specializační studium a působí na základních, středních a speciálních školách (Průcha, Walterová, Mareš 2009, s. 347).

Kariérový poradce pro vzdělávací a profesní dráhu „vede klienty v jakémkoliv věku a v kterékoliv fázi jejich života k samostatnému zodpovědnému rozhodování zejména v oblasti počátečního a dalšího vzdělávání, v návaznosti na volbu povolání, profesní změnu a uplatnění se na trhu práce. Poskytuje aktuální informace zejména o vzdělávacích možnostech, trhu práce, posuzuje schopnosti a dovednosti jedince s využitím kariérové diagnostiky, aktivizuje klienta k samostatnému rozhodování o vlastní kariéře.

Andragogika jako vědecká disciplína se zabývá všemi procesy, které souvisejí se vzděláváním dospělých. Jejím objektem je zralý dospělý jedinec.

Předmětem pak celková edukační realita dospělých (Průcha, Veteška 2014, s. 39).

2.1.1 Dějiny vzdělávání u nás

Počátky vzdělávání v našich zemích sahají již do období raného středověku. Veškeré vzdělávání té doby se odehrávalo výhradně pod vlivem církve. Ta vzdělávala chlapce a mladé muže ve školách klášterních, celkem v sedmi oblastech (aritmetika, astronomie, geometrie, gramatika, hudba, logika a rétorika).

Se založením první univerzity ve střední Evropě v roce 1348, Univerzity Karlovy, můžeme považovat české země za centrum vzdělanosti. Univerzitu tvořily čtyři fakulty – lékařská, právnická, svobodných umění a teologická. Také tato univerzita je vedena církví a připravovala tím zároveň studenty na jejich budoucí kariéru, zejména v kněžské službě. Vždyť i Jan Hus sám o sobě údajně napsal: „*Když jsem byl mladým hladovým žákem, měl jsem tehdy smysl, abych byl brzo knězem, měl dobré bydlo a roucho a byl lidem vzácný.*“

Jan Ámos Komenský, jedna z nejvýznamnějších postav dějin našeho školství a vzdělávání, podepřel své (na tehdejší dobu velmi pokrokové) názory hodnotami náboženskými. Hlásal myšlenku, že učit je možné všechny, všechno a všestranně, ze všech společenských vrstev (Kasper, Kasperová 2008, s. 18). Současně zastává názor, že při vzdělávání má být brán ohled na individuální schopnosti jedince. V roce 1657 vydává dílo *Didactica magna* (Velká didaktika), ve které říká, že „...práce akademie půjde snáze a s větším úspěchem, předně, budou-li tam posílání pouze jinoši vyhraněnějšího nadání, výkvět lidstva, kdežto ostatní budou odkázáni k pluhu, k řemeslům a k obchodu, každý, k čemu jest zrozen.“ (Kohoutek Rudolf, Škola a zdraví 21, 2009, s. 54)

Ke zvyšování úrovně vzdělanosti a vzdělávání obecně dochází v našich zemích v období osvícenství. Tato etapa vývoje je u nás spojena zejména s vládou Marie Terezie a jejího syna Josefa II. Uzákonění povinné školní docházky spojené s vydáním Všeobecného školního řádu pro německé normální, hlavní a triviální školy ve všech císařských dědičných zemích z roku 1774 se stal pro

další vývoj našeho školství velmi důležitým dokumentem. Zavedení povinné školní docházky, zřízení tří typů škol a s tím spojené změny v úrovni přípravy učitelů vedly k celkovému zlepšení situace ve vzdělávání.

Ve druhé polovině 19. století zaznamenáváme další změny v oblasti školství. V roce 1869 je *Základním školským zákonem* stanovena povinná osmiletá školní docházka pro chlapce i děvčata, rozšiřuje se oblast vzdělávání. Vznikají tak obecné a měšťanské školy. Střední a vyšší vzdělání je dostupné stále jen chlapcům. Roste počet učitelů (téměř 10 000, včetně asi 200 žen), jsou zřizovány učitelské ústavy, ve kterých příprava trvá již 4 roky. V roce 1882 se Gustav Adolf Lindner stává vůbec prvním vysokoškolským profesorem pedagogiky na pražské univerzitě. V roce 1890 je založeno první gymnázium pro dívky – Minerva. Tímto byl učiněn první krok k tomu, aby i ženy mohly získat vysokoškolské vzdělání (od roku 1897 studium Filosofické fakulty UK).

Počátkem 20. století vznikaly odborné školy (obchodní, průmyslové, zemědělské) a stávající systém školství vydržel, pouze s velmi malými změnami, až do období po druhé světové válce. Po roce 1948 byl zaveden jednotný školský systém s povinnou devítiletou školní docházkou. Ta je rozdělena **do tří stupňů:**

- 1. stupeň (pro 1. – 5. ročník, škola národní),
- 2. stupeň (pro 6. – 9. ročník, škola střední),
- 3. stupeň (gymnázia a tzv. školy povinné).

Uvedený systém se udržel až do rok/u 1989. Změny, které toto období školství provázely, nastávaly pouze nepatrné a korespondovaly s požadavky tehdejšího vládnoucího režimu a jeho ideologie.

V devadesátých letech minulého století vzniká řada základních i středních škol *alternativních* (Montessori, waldorfské, církevní). Jsou vypracovány rámcové vzdělávací programy (dále jen „RVP“), které umožňují školám vytvářet vlastní školní vzdělávací programy.

I v oblasti vysokého školství se zvyšuje nabídka otevíraných studijních oborů. Transformací stávajících vysokých škol, popřípadě fakult, vznikají nové univerzity.

Stále větší význam pak získává vzdělávání dospělých, jako součást vzdělávání celoživotního.

2.1.2 Celoživotní učení a vzdělávání

Celoživotní učení je definováno jako „veškeré všeobecné vzdělávání, odborné vzdělávání a odborná příprava, neformální vzdělávání a informální učení v průběhu života, jejichž výsledkem je zdokonalení znalostí, dovedností a schopností v osobní, občanské, sociální nebo se zaměstnáním související perspektivě (Veteška, Tureckiová 2008, s. 13).

Jedná se tedy o proces, kdy člověk získává znalosti, zkušenosti, dovednosti, osvojuje si metody, postupy a postoje, které dokáže využít k úspěšnému řešení různých životních situací a úkolů (Veteška, Tureckiová 2008, s. 25). Získává tak **kompetence** odborné, osobnostní a sociální.

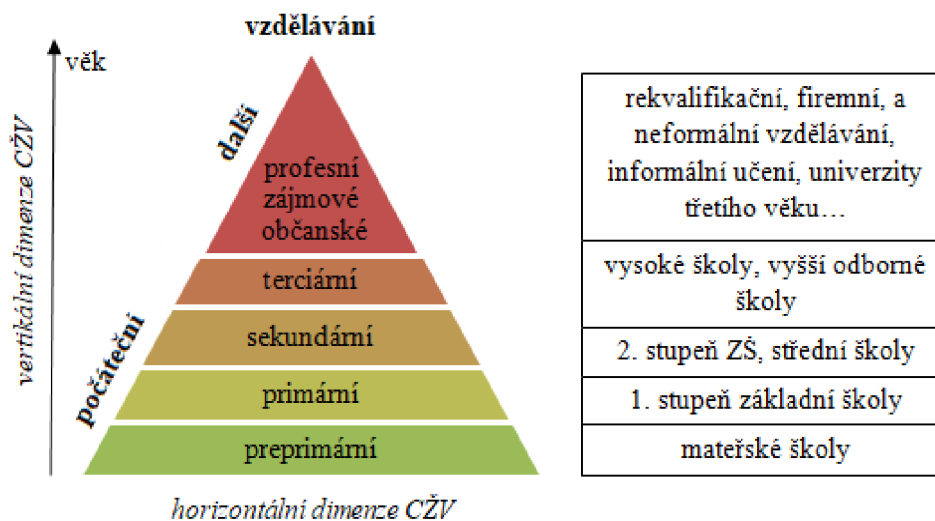
Etapy celoživotního vzdělávání

- **Formální vzdělávání** (všeobecné) získává člověk ve školách a vede k dosažení určitého stupně vzdělání.
- **Neformální vzdělávání** lze charakterizovat jako vzdělávání zájmové, ale též např. v kurzech či školeních organizovaných zaměstnavatelem. Nevede k získání stupně vzdělání.
- **Informální vzdělávání** nevede k získání stupně vzdělání, je neorganizované. Jde o proces spontánního získávání dovedností, znalostí, postojů, které vyplývají z každodenní zkušenosti (Průcha, Veteška 2014, s. 138).

Celoživotní učení je popisováno (Veteška a Tureckiová 2008, s. 19) jako „veškeré účelné formalizované i neformální činnosti související s učením, které se průběžně realizují s cílem dosáhnout zdokonalení znalostí, dovedností a odborných předpokladů.“

Celoživotní učení lze rozdělit na dvě etapy, **počáteční a další vzdělávání**.

Obrázek 1: Celoživotní učení a vzdělávání

Zdroj: upraveno podle Vetešky (2014, s. 61)

Podle Vychové (2008, s.13) je celoživotní učení realizováno prostřednictvím všech uvedených forem vzdělávání (formální, neformální, informální) v obou etapách vzdělávání.

Tabulka 2: Celoživotní učení a vzdělávání

CELOŽIVOTNÍ UČENÍ	
POČÁTEČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ Před prvním vstupem na trh práce	Formální vzdělávání – vzdělávání poskytované školami (MŠ, ZŠ, SŠ, VOŠ, VŠ)
	Neformální učení – např. školní družiny, střediska volného času pro děti a mládež
	Informální učení – např. práce s internetem, čtení časopisů
DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ Po vstupu na trh práce	Formální vzdělávání – vzdělávání dospělých ve školách
	Neformální učení – např. podnikové vzdělávání, zájmové vzdělávání
	Informální učení – např. pomoc se školní přípravou dětí, sledování televize

Zdroj: vlastní úprava podle Vychové (2008, s. 14)

2.1.3 Vzdělávací systém v ČR

Systém vzdělávací soustavy v České republice vymezuje Zákon 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Podle § 7 uvedeného zákona ji tvoří mateřská škola, základní škola, střední škola (gymnázium, střední odborná škola a střední odborné učiliště), konzervatoř, vyšší odborná škola, základní umělecká škola a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky.

Podle zaměření daného oboru vzdělávání jsou pro školy závazné rámcové vzdělávací programy, které stanoví zejména konkrétní cíle, formu, délku a povinný obsah vzdělávání, a to všeobecného a odborného podle zaměření daného oboru vzdělání (§4), a jsou závazné pro tvorbu příslušných školních vzdělávacích programů (ŠVP).

2.1.4 Současný systém vzdělávání

1. Počáteční vzdělávání

Počáteční vzdělávání je veškeré systematické vzdělání, dosažené zpravidla ve vzdělávacích institucích, je ukončeno stupni vzdělání. Jedinec do něj vstupuje již v raném věku a trvá do doby, než poprvé vstoupí na trh práce. Nynější systém vzdělávání je podle Bočkové (2002, s. 11-12) rozdělen do následujících etap:

- **Preprimární (předškolní) vzdělávání** probíhá zpočátku především v rodině, ale poskytují ho také instituce pro realizaci předškolní výchovy, jesle a mateřské školy. Jesle jsou určeny pro děti od 1 do 3 let věku, nejsou však běžně využívány, neboť je v tomto období života dítěte upřednostňována rodinná péče. Mateřské školy jsou však velice běžně využívanými institucemi, které zastávají důležitou roli nejen v přípravě dětí na vstup na základní školy. Mají také pozitivní vliv na rozvoj osobnosti dítěte a na jeho schopnost navazovat a vytvářet vztahy s vrstevníky. Do mateřských škol dochází zpravidla děti od 3

do 5 let věku, povinnost účastnit se předškolního vzdělávání vzniká v době, kdy dítě dosáhne 5. let věku.

- **Primární a nižší sekundární vzdělávání** (základní vzdělávání) pro děti ve věku obvykle 6 až 15 let, trvá 9 let. Uskutečňuje se zpravidla v základních školách, je tedy jednou z etap školního vzdělávání. Období primárního vzdělávání označujeme jako první stupeň, období nižšího sekundárního vzdělávání jako druhý stupeň. Nižší sekundární vzdělávání mohou poskytovat i víceletá gymnázia a osmileté konzervatoře. je předmětem povinné školní docházky. Délka povinné docházky se v různých zemích může lišit, v České republice je však stanovena na 9 let. Úkolem vzdělávání na základních školách je poskytování všeobecného vzdělání a tvorba základu pro další edukaci a rozvoj. Dítě ukončuje základní vzdělání v 15. roce věku,
- **Vyšší sekundární vzdělávání** (střední vzdělávání) je uskutečňováno na středních školách, ve všeobecných i odborných oborech, a konzervatořích zpravidla pro věkovou skupinu 15–18/19 let. Cílem výuky je vzdělat studenta v konkrétním oboru a připravit ho na praxi ve zvolném odvětví. Absolventi pak získají jeden z následujících stupňů vzdělání (podle typu ukončené střední školy):
 - střední vzdělání s maturitní zkouškou (je podmínkou pro přijetí do terciálního vzdělávání),
 - střední vzdělání s výučním listem,
 - střední vzdělání.
- **Terciární vzdělávání** poskytují vyšší odborné školy (obvykle v tříletých oborech) a školy vysoké v programech prvního, druhého a třetího cyklu (studijní program bakalářský, magisterský, doktorský).
- **Příprava na život a první zaměstnání** – tato fáze se liší z hlediska obsahové přípravy pro život. Délka studia se pro různé obory liší, a zatímco je možné vykonávat některé profese po ukončení střední školy či odborného učiliště, je pro jiné obory nutné absolvovat

vysokou školu. Tímto se časově posouvá i nástup do prvního zaměstnání.

2. Další vzdělávání

Probíhá za účasti dospělých na formálním vzdělávání na školách, v kurzech, programech celoživotního vzdělávání, rekvalifikačních kurzech. Další vzdělávání zčásti upravuje Zákon č. 176/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání).

V současné době je systém vzdělávání v České republice spravován Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). Ministerstvo je pověřeno vydáváním zákonů, nařízení a vyhlášek, kterými se musí řídit veškerá školská zařízení ve státě. Dle zákona č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), §3 MŠMT dále zpracovává Národní program vzdělávání, který „rozpracovává cíle vzdělávání stanovené tímto zákonem a vymezuje hlavní oblasti vzdělávání, obsahy vzdělávání a prostředky, které jsou nezbytné k dosahování těchto cílů“.

3. Celoživotní vzdělávání

Navazuje na ukončené soustavné školní vzdělávání a je nedílnou součástí prvního nástupu do zaměstnání. Do oblasti celoživotního vzdělávání (učení) řadíme zejména vzdělávání občanské, zájmové a profesní. Tuto etapu je také možné pojmenovat jako vzdělávání dospělých.

Tabulka 2: Členění a struktura celoživotního vzdělávání

Celoživotní vzdělávání (učení)		
Vzdělávání dětí a mládeže	Vzdělávání dospělých	
	Vzdělávání ve školách (ZŠ, SŠ, VOŠ, VŠ)	Další vzdělávání občanské zájmové další profesní

Zdroj: Palán, Langer (2008, s. 95) – upraveno

Všechny obory institucionalizovaného vzdělávání se řídí rámcovými vzdělávacími programy vydávanými MŠMT. RVP určují povinný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání, a pomáhají s vymezením školních vzdělávacích programů. Ty si tvoří každá instituce sama a jsou vydávány ředitelem. Jsou v nich stanoveny cíle, délka, forma, obsah a časový plán vzdělávání, podmínky příjmu uchazečů, průběhu a ukončování studia, označení dokladu o dokončeném vzdělání, a vzdělávání žáků se speciálními potřebami (Zákon č. 561/2004 Sb., Školský zákon, §3-§5).

Vzdělávací soustavu ČR tvoří mateřské školy, základní školy, střední školy (gymnázia, střední odborné škola, střední odborná učiliště), konzervatoře, vyšší odborné školy, základní umělecké školy a jazykové školy, které mají právo pořádat státní jazykové zkoušky. Školy a školská zařízení jsou zřizovány krajem, obcí a dobrovolným svazkem obcí, MŠMT, Ministerstvem vnitra, spravedlnosti, Ministerstvem práce a sociálních věcí, a také registrovanou církví (Zákon č. 561/2004 Sb. Školský zákon, §8).

Ve školách a školních institucích působí pedagogičtí pracovníci různých kvalifikací. Tito pracovníci vykonávají pedagogickou činnost přímým působením na vzdělávaného a uskutečňují výchovu a vzdělávání. Jsou děleni na učitele, vychovatele, speciální pedagogiky, psychology, pedagogy volného času, asistenty pedagoga, trenéry, metodiky prevence a vedoucí pedagogické pracovníky. Není nezbytně nutné, aby v každém školském zařízení působili všichni tito pracovníci trvale, je však nutné, aby byli všichni žáci informováni o tom, jak kontaktovat ty pracovníky, kteří nepůsobí přímo ve škole, ale například v pedagogicko-psychologické poradně (PPP), atp. Pedagogický pracovník může tuto činnost vykonávat pouze v případě, že splňuje následující předpoklady:

- je plně způsobilý k právním úkonům,
- má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost,
- je bezúhonný,
- je zdravotně způsobilý,

- prokázal znalost českého jazyka, není-li stanoveno jinak.

Každý pedagogický pracovník má vykonávat pouze tu činnost, ke které má potřebné kvalifikace. Není tedy možné, aby např. učitel vykonával funkci psychologa, pokud k tomu nemá nutné vzdělání (Zákon č. 563/2004 Sb. Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, §2-§3).

3 Poskytování poradenských služeb v České Republice

Počátky poskytování služeb, které v současnosti vykonávají výchovní a kariéroví poradci a příslušné instituce, můžeme pozorovat od třicátých let minulého století. V této době je v Praze založen Ústav lidské práce. Své služby, zejména v oblasti psychologického poradenství pro mládež s výukovými a výchovnými problémy, poskytoval až do padesátých let.

V současné době poskytování poradenských služeb zastřešují Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo práce a sociálních věcí.

V oblasti samotného školství se poradenství rozvíjí od poloviny šedesátých let. V roce 1963 je vydána **směrnice Ministerstva školství a kultury** „O výchově k volbě povolání“, kterou byla, mimo jiné, na středních školách zřízena funkce poradce pro volbu povolání.

Pokyn Ministerstva školství a kultury z roku 1967 o „Zřízení krajských odborných psychologicko-výchovných pracovišť“ lze považovat za předchůdce pozdější struktury pedagogicko-psychologických poraden.

Ministerstvem školství je v roce 1976 vydána „Instrukce o soustavě výchovného poradenství v oboru působnosti MŠ ČSR“. Stanovila konkrétní systém výchovného poradenství, určila kompetence a vztahy v tomto systému (na úrovni výchovný poradce – okresní pedagogicko-psychologická poradna – krajská pedagogicko-psychologická poradna).

Vyhláška Ministerstva školství ČSR 130/1980 Sb., o výchovném poradenství konkretizovala systém výchovného poradenství včetně hierarchie uspořádání jednotlivých stupňů pedagogicko-psychologických poraden.

Počátkem 90. let jsou, v důsledku celospolečenských změn, některé ústřední a jim podřízené instituce, které zajišťovaly oblast výchovného poradenství, obměňovány. Mnoho základních a středních škol dokonce zrušilo institut výchovného poradce.

V té samé době začala však vznikat nová specializovaná pedagogická a poradenská centra. Zpočátku nabízela služby rodičům dětí se zdravotním

nebo mentálním postižením, později rozsah nabídek rozšířila i na služby školního psychologa nebo speciálního pedagoga.

V roce **1994** byl založen Institut pedagogicko-psychologického poradenství. Jeho úkolem bylo zajišťovat aktivity pro systém výchovného poradenství. Od roku 2001 je tato organizace součástí Národního ústavu pro vzdělávání.

Vyhláška 130/1980 byla platná s nepatrnými úpravami až do roku 2003, kdy ji změnila **Vyhláška č. 233/2003 Sb.**, o výchovném poradenství. Jednalo se opět pouze o změny nepatrné. Tento předpis byl zrušen v roce 2005.

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních vymezuje oblasti:

- práva na poskytování poradenských služeb žákům, studentům, jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením, tedy vymezuje osoby a organizace, které mohou poradenské služby využívat,
- vyjmenovává typy poradenských zařízení, druhy a způsoby poskytování jejich služeb,
- zároveň stanovuje úkoly pro jednotlivá zařízení při poskytování poradenských služeb,
- přílohy (celkem 3) konkretizují hlavní činnosti, kterými se poradenská centra zabývají (přílohy 1 a 2), též určují hlavní body náplně činnosti výchovných poradců, metodiků prevence, školních psychologů a speciálních pedagogů v základních a středních školách, včetně jejich činností koordinačních.

Vyhláška č. 116/2011 Sb. výše uvedenou vyhlášku doplňuje o konkrétní úkoly poradenských služeb jednotlivých zařízení, další informovanosti osob využívající služeb poradenských zařízení, stanovuje rozsah vedení povinné dokumentace a rozšiřuje oblast spolupráce poradenských zařízení, např. s odbornými lékaři.

3.1 Poradenská pracoviště:

- Školní poradenské pracoviště,
- Školská poradenská zařízení.

V gesci MŠMT existují **poradenská zařízení** a pracoviště, která působí na úrovni národní a na úrovni krajské.

Mezi pracoviště přímo řízená MŠMT patří Národní pedagogický institut České republiky (vzniká k 1. 1. 2020 sloučením Národního ústavu pro vzdělávání a Národního institutu pro další vzdělávání) a Středisko podpory poradenských služeb Národního vzdělávacího fondu.

Na úrovni krajů (zřizovatelem jsou příslušné krajské úřady) poskytují poradenské služby pedagogicko-psychologické poradny, speciálně pedagogická centra a střediska výchovné péče.

3.1.1 Školní poradenští pracovníci

Vyhláška č. 72/2005 Sb. ukládá ředitelům základních, středních a vyšších odborných škol za povinnost zabezpečit žákům a studentům poradenské služby. Ty zpravidla zajišťují výchovní poradci a školní metodikové prevence ve spolupráci s vedením školy a dalšími pedagogickými pracovníky. Působí-li přímo ve škole speciální pedagog nebo školní psycholog, jsou poradenské služby koordinovány i s nimi.

- **Školní metodik prevence**

Metodika prevence ve škole jmenuje ředitel školy a může jím být kterýkoliv učitel školy. Jeho kvalifikace pro výkon této funkce je dána vyhláškou č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků. Příloha č. 3 vyhlášky č.72/2005 Sb. vymezuje jeho standardní činnosti. Jsou zaměřené na koordinaci tvorby a kontroly školního preventivního programu, realizaci aktivit zaměřených na prevenci sociálně patologických jevů, prevenci záškoláctví a dalších rizikových projevů. Tato koordinace není jen interní, týká se též spolupráce školy s příslušnými orgány státní správy a dalšími odpovídajícími odbornými pracovišti. Zajišťuje a předává

pedagogickým spolupracovníkům odborné informace o problematice sociálně patologických jevů. Seznamuje je s metodami a formami specifické primární prevence.

- **Školní speciální pedagog**

Školní speciální pedagog (dále ŠSP) vykonává činnosti zaměřené na odbornou podporu integrovaných žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a všech ostatních žáků, kteří potřebují speciálně pedagogickou podporu a péči založenou na krátkodobých či dlouhodobých podpůrných opatřeních. ŠSP nabízí spolupráci pedagogům v mnoha oblastech, se kterými nemá běžný pedagog možnost ani kompetence cíleně a odborně pracovat.

- **Školní psycholog**

Pokud je součástí školního poradenského pracoviště, působí přímo ve škole (zpravidla několik dní v týdnu). Také oblast jeho činnosti je stanovena v příloze č. 3 vyhlášky č.72/2005 Sb. Mezi standardní činnosti školního psychologa patří např. vyhledávání a diagnostika specifických poruch učení žáků, jejich výchovných problémů, ale též vyhledávání a diagnostika žáků nadaných. Konzultuje s pedagogickými pracovníky v oblasti výchovy a vzdělávání. Se zákonnými zástupci spolupracuje při problémech dětí ve výuce a výchovných.

- **Výchovný poradce**

Tím, kdo nejčastěji poskytuje ve škole poradenské služby, je výchovný poradce. Je jím učitel(ka) školy, pokud splňuje příslušné požadavky vyhlášky č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků. Náplň práce výchovných poradců je konkretizována přílohou č. 3 vyhlášky č.72/2005 Sb. Jedná se o činnosti poradenské, metodické a informační. Bod 1 této přílohy stanovuje, byt' zcela obecně, úkol pro většinu výchovných poradců nejdůležitější. Poskytovat „pomoc při rozhodování o další vzdělávací a profesní cestě žáků“. Rámcové vzdělávací programy pro základní školy, gymnázia

a střední odborné školy ukládají povinnost seznamovat žáky a studenty s problematikou **výchovy k volbě povolání** ve vzdělávací oblasti **Člověk a svět práce. Základní školy** tuto výchovu zařazují nejčastěji ve svých ŠVP do výuky předmětu pracovní činnosti, v 8. a 9. ročníku. **Gymnázia** mají časovou dotaci určenou vlastními ŠVP a **střední odborné školy** ji v ŠVP začleňují do složky všeobecné i odborné. Málodky se stává, že s problematikou volby povolání seznamuje při vlastní výuce přímo výchovný poradce. a

3.1.2 Výchovný/kariérový poradce – proměna role

Z dnešního hlediska se může zdát, že **ve 2. polovině minulého století** působili výchovní poradci spíše jako statistici. Dohlíželi na dodržování státem určených počtů přijímaných uchazečů ke studiu na dalších, vyšších, typech škol. Významnou roli v tomto procesu totiž, mimo schopností a nadání uchazečů, hrál i jejich tzv. kádrový profil. Pokud ten v určitém směru nevyhovoval, nebylo zájemci studium umožněno.

Devadesátá léta jsou z větší části charakteristická buď úplnou absencí výchovných poradců ve školách, nebo poradci pouze kontrolovali správnost vyplnění přihlášek k dalšímu studiu a současně sledovali neustálé změny v přijímacím řízení na střední školy a vysoké školy.

Přesto se oblast výchovného a kariérového poradenství stále více přibližuje novým trendům ve vzdělávání a následně pak uplatnění absolventů na trhu práce. Rostou požadavky na větší propojení vzdělávání na straně jedné, soukromého sektoru, a zaměstnavatelů vůbec na straně druhé. Přechod absolventů do praxe by měl být usnadněn větším zaměřením jejich praktické přípravy na budoucí povolání.

Od přelomu století se pak výchovný poradce postupně stává více **rádcem a průvodcem** uchazečů o další studium.

V základních školách sice stále přetrvává praxe v pomoci výchovných poradců při vyplňování a podávání přihlášek na střední školy, přestože platné předpisy stanovují odpovědnost za tento krok zákonným zástupcům žáků. Vzhledem k tomu, že pokyny spojené s přijímacím řízením jsou často

upravovány nebo se mění zcela, je výchovný poradce povinen veškeré změny sledovat. Následně o nich podá informace žákům a jejich zákonným zástupcům. Stejně tak musí věnovat pozornost žákům se specifickými vzdělávacími potřebami. Informuje je a jejich zákonné zástupce o nutnosti dodat k přihlášce potřebné platné dokumenty.

Výchovní poradci, kteří působí **na gymnáziích a středních odborných školách**, mají v tomto ohledu situaci částečně ulehčenou. Uchazeči o studium na vysoké škole z řad jejich studentů jsou v posledním ročníku střední školy již vesměs plnoletí. Za veškeré své kroky jsou právně odpovědní. Výchovní poradci se na těchto typech škol pak stávají jejich konzultanty, pokud o to studenti projeví zájem. Studenti gymnázií mají o svých budoucích krocích jasno (pokračovat ve studiu na vysoké škole). Studenti závěrečných ročníků středních odborných škol využívají služeb poradců výhradně v případě, nejsou-li sami stoprocentně rozhodnutí, zda budou pokračovat v dalším studiu na vyšším typu školy, nebo zda po absolvování střední školy nastoupí do zaměstnání.

Po roce 2000 dostává kariérové poradenství postupně jiný rozměr, přesto že je činností pro mnoho lidí stále částečně skrytou.

Kariérové poradenství je jednou ze základních činností výchovného poradce na základních školách a všech typech škol středních. Je zaměřeno zejména na informování o možnostech dalšího studia, organizování pro žáky příslušných vzdělávacích akcí, možností účasti na dnu otevřených dveří, pořádání přípravných kurzů k dalšímu studiu, informování o konání přijímacích zkoušek na navazující typy škol.

Poradci rovněž zajišťují a organizují spolupráci s PPP a dalšími subjekty s ohledem na další profesní orientaci a kariéru žáků. Nedílnou součástí jejich práce je též činnost administrativní, spojená do značné míry s vyplňováním přihlášek žáků k dalšímu studiu.

Nejen žáci gymnázií hodlají dále studovat na vysokých školách. Zájem o navazující studium zakončené maturitní zkouškou (u absolventů učilišť), pokračovat ve studiu na VOŠ a VŠ a v případě absolventů škol zakončených

maturitní zkouškou, je stále častějším jevem. Z toho důvodu se kariérové poradenství stává již významnější součástí poradenství výchovného.

Velmi důležitá je pak komunikace se žáky. Kdy je důležité, aby poradce dokázal včas a srozumitelně informovat zájemce o možnostech případných diagnostických vyšetření, nabídkách vzdělávacích oborů vyšších typů škol, a nabídkách akcí, které tyto školy pro uchazeče o studium případně organizují.

Zároveň musí poradce průběžně sledovat možné legislativní změny, které se týkají např. organizování přijímacího řízení na VOŠ a VŠ, a žáky o nich včas informovat.

I v době, kdy si žáci mohou sami zjišťovat potřebné údaje o možnostech svého dalšího vzdělávání, je práce kariérového poradce významná. Žáci, bez ohledu na věk, si často neuvědomují, jaké požadavky jejich na dovednosti jednotlivá povolání vyžadují. Proto by měl poradce i takové informace žákům poskytovat. Tedy objasňovat takové údaje, pojmy a požadavky, které v psané formě mohou být strohé a nemusejí mít tím pádem potřebnou vypovídající hodnotu.

Jak stoupají postupně nároky na činnost kariérových poradců ze stran žáků, stoupají i požadavky na jejich odborné vzdělání.

3.1.3 Kariérový poradce (podle NSK a NSP)

„Kariérový poradce pro vzdělávací a profesní dráhu vede klienty v jakémkoliv věku a v kterékoliv fázi jejich života k samostatnému zodpovědnému rozhodování zejména v oblasti počátečního a dalšího vzdělávání, v návaznosti na volbu povolání, profesní změnu a uplatnění se na trhu práce. Poskytuje aktuální informace zejména o vzdělávacích možnostech, trhu práce, posuzuje schopnosti a dovednosti jedince s využitím kariérové diagnostiky, aktivizuje klienta k samostatnému rozhodování o vlastní kariéře.“

V souvislosti s měnícími se požadavky na klíčové kompetence ve vzdělávání a požadavků trhu práce se měnily a mění též nároky na náplň pracovní činnosti a kompetence kariérových poradců pro vzdělávací a profesní dráhu.

Mezi jejich hlavní činnosti podle Národní soustavy povolání (NSP) patří:

- Aktivizovat a podporovat klienty k zodpovědnému řízení vlastní kariéry,
- Realizovat individuální nebo skupinové poradenství zaměřené na volbu zejména vzdělávací a návazné profesní dráhy,
- Identifikovat schopnosti, zájmy, dovednosti a vzdělávací potřeby klientů, využívat při tom kariérovou diagnostiku,
- Poskytovat informace o oblastech formálního i neformálního celoživotního vzdělávání (obory vzdělávání, povolání, profesní cesty, vzdělávací příležitosti),
- Poskytovat aktuální odborné informace o trhu práce,
- Organizovat akce k volbě povolání (informační, poradenské, vzdělávací),
- V zájmu klienta spolupracovat s dalšími poradenskými subjekty,
- Vést dokumentaci k poskytovaným poradenským službám.

NSP dále uvádí stupeň a obor vzdělání, který je vhodný pro výkon daného povolání. V případě kariérového poradce pro vzdělávání a profesní dráhu se jedná o bakalářský studijní program v oborech: pedagogika, specializace v pedagogice, případně v oboru psychologie.

Kvalifikaci kariérového poradce pro vzdělávání a profesní dráhu lze též získat podle zákona č. 179/2660 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

Kvalifikační standard kariérového poradce pro vzdělávání a profesní dráhu je stanoven Národní soustavou kvalifikací (NSK). Zahrnuje oblasti odborné způsobilosti poradce, hodnotící standard (kritéria pro realizaci vlastní zkoušky nutné k získání kvalifikace) a uznatelnost kompetencí po absolvování zkoušky. Zkoušku vykonává uchazeč před autorizovanou osobou (fyzickou nebo právnickou). Autorizované osobě bylo přiznáno právo provádět zkoušky z příslušné profesní kvalifikace a vydávat zákonem stanovená osvědčení.

Autorizujícím orgánem je v případě kariérového poradenství pro vzdělávání a profesní dráhu MŠMT.

3.2 Přizpůsobení vzdělávací soustavy a systému přípravy na povolání

- **Bílá kniha Evropského společenství, Studie, 3/1995**

V roce 2001 je vydává MŠMT ČR tzv. Bílou knihu (Národní program rozvoje vzdělávání v České republice), která stanovuje hlavní cíle v politice ve vzdělávání. Formulovala záměry a programy rozvoje školství, které by měly být závazné pro vývoj vzdělávací soustavy ve střednědobém horizontu. Vytyčila cíle a obsahy všech stupňů vzdělávání, od preprimárního až po vzdělávání dospělých (Bílá kniha, 2001).

Bílá kniha, jako závazný dokument, zavádí víceúrovňový systém vzdělávacích programů s cílem rozhodovat o podobě vzdělávání podle reálného prostředí uskutečňovaného prostředí vzdělávacího procesu. Aby vzdělávání také reflektovalo na potřeby žáků a studentů.

Na vrcholu systému stojí státní program podpory vzdělávání, označovaný jako **národní kurikulum**. Centrálním garantem se stává MŠMT, na jeho tvorbě se však podílely i další subjekty, např. Rada pro vzdělávání a rozvoj lidských zdrojů.

- **Rámcové vzdělávací programy**, na nižší pozici této hierarchie, které byly vypracovány centrálně jako otevřený dokument, vytyčují závazné požadavky určené jednotlivým stupňům a oborům vzdělávání. Na nejnižším stupni úrovně jsou **školní vzdělávací programy**. Vytvářejí je příslušné školy a zpracovávají je na s ohledem na vlastní konkrétní podmínky. Spolu s tím vytyčují plány a záměry, které chtějí dané školy dosáhnout.

Rámcové, a následně také školní, vzdělávací programy byly zpracovány tak, aby žáci v průběhu vzdělávání získávali nejen nové znalosti, ale dokázali je též aplikovat do běžného života. Aby si navíc v průběhu vzdělávacího procesu osvojovali **klíčové kompetence** a ty také uměli v průběhu svého dalšího rozvoje používat, např. využívat nové

technologie, pracovat kriticky s informacemi, dokázat spolupracovat, respektovat druhé.

Z hlediska středního odborného vzdělávání, a následného uplatnění absolventů na trhu práce, navrhuje dokument realizovat opatření, která budou podporovat spolupráci škol se zaměstnavateli (zvláště místními a regionálními). V té souvislosti je zmíněna potřeba **podporovat kariérové a profesní poradenství** jako povinnou součást kurikula středních škol, a potřeba vypracovat informační systém obsahující požadavky zaměstnanců na připravenost absolventů (Bílá kniha, s. 53).

S ohledem na celoživotní vzdělávání stanovila Bílá kniha několik hlavních opatření k realizaci vytyčených záměrů (Bílá kniha, s. 89–90):

- zajištění dostupnosti vzdělávání a prostupnosti vzdělávací soustavy na všech stupních,
- podpora individualizace a diferenciací vzdělávacího procesu na všech stupních vzdělávací soustavy,
- realizace systému péče o talentované a mimořádně nadané jedince,
- podpora vzdělávání znevýhodněných jedinců,
- zvyšování podílu středoškolské mládeže, kteří dosáhnou maturity (na 75 %),
- umožnění přístupu k terciálnímu vzdělávání na 50 % daného populačního ročníku,
- podporování rozvoje distančního vzdělávání,
- vypracování a zavedení soustav finančních i nefinančních pobídek pro rozvíjení vzdělávání dospělých.

V návaznosti na vytyčené úkoly dokumentu a pro realizaci v praxi byl následně vypracován a schválen nový školský zákon (Zákon č. 561/ 2004 Sb.)

3.2.1 Strategie 2020

Strategie vzdělávací politiky české republiky do roku 2020 (dále jen Strategie 2020) z července 2014 nahradila Bílou knihu, přestože doba platnosti Bílé knihy nebyla nijak časově omezena. Tento krok a důvody, které vedly

k ukončení platnosti Bílé knihy, jsou v textu Strategie 2020 podrobněji vysvětleny.

V novém dokumentu je konstatováno, že sice uplynulé období přineslo částečné úspěchy v realizaci vytyčených cílů, ale mnoho z nich nebylo ani splněno, ani naplňováno. Z toho důvodu určila Strategie 2020 tři průřezové priority:

- snižování nerovnosti ve vzdělávání,
- podporování kvalitní výuky a učitelů jako klíčové předpoklady,
- odpovědné a efektivní řízení vzdělávacího systému.

Strategie 2020 je zpracována v poměrně obecné rovině s tím, že v ní vytyčené směry budou dále rozpracovány v konkrétních prováděcích dokumentech. Obecně pak Strategie 2020 vychází z ideje celoživotního vzdělávání (učení). Zmiňuje a vysvětluje pojmy učitel, **formální vzdělávání**, **neformální vzdělávání**, **informální učení** a **celoživotní vzdělávání**. Stejně obecně, ve čtyřech bodech, je vyjádřený smysl vzdělávání:

- osobnostní rozvoj,
- udržování a rozvoj kultury,
- rozvoj aktivního občanství,
- příprava na pracovní uplatnění.

V souvislosti s posledním bodem je konstatována nutnost výrazně zvýšit koordinovanost mezi vzdělávací politikou a politikou zaměstnanosti.

Strategie 2020 a kariérové poradenství

V textu je přímo uvedeno, že: „*Praxe v oblasti poradenství je bohužel jedním z problematických míst českého vzdělávacího systému*“ (Strategie 2020, s. 23). Jedna z mnoha příčin tohoto stavu byla, že poradenské služby obecně nebyly do té doby ani řízeny, ani kontrolovány z hlediska odborných obsahů. Další příčinou byl i fakt, že kariéroví poradci na školách bývali často učitelé bez potřebné kvalifikace. K řešení uvedených problémů bude nutno zavést opatření, která mají situaci zlepšit. Mezi ně patří např.: vytvořit metodickou a vzdělávací podporu služeb poradenství, zlepšit dostupnost a kvalitu

kariérového poradenství (které se zaměřuje na rozvoj dovedností s ohledem na řízení vlastní profesní dráhy). Stranou nezůstal ani cíl vytvoření lepší propojenosti, provázanosti a spolupráce mezi různými poradenskými subjekty. Strategie 2020 si kladla též za úkol vytvořit komunikační platformy mezi školami a zaměstnavateli.

Záměry a cíle Strategie 2020 se v praxi začaly postupně realizovat. Přesto jejich naplnění nesplnilo všechna očekávání tak, jak bylo původně zamýšleno a plánováno. Z hlediska kariérového poradenství mnoho škol setrvalo v praxi let minulých, kdy toto poradenství a náplň práce poradce bylo fakticky pouhým zlomkem náplně práce poradce výchovného.

3.2.2 Strategie 2030+

Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030 (dále jen Strategie 2030+) byla schválena vládou v říjnu 2020.

„Cílem této Strategie 2030+ je modernizovat vzdělávání tak, aby děti i dospělí obstáli v dynamickém a neustále se měnícím světě 21. století“ (Strategie 2030+, s. 8).

Strategie 2030+ vytyčuje dva hlavní cíle. První si klade za úkol proměnit obsah vzdělávání, druhý snižovat sociální nerovnosti ve vzdělávání.

Pro naplnění hlavních cílů bylo stanoveno pět strategických linií se zaměřením na:

- proměnu obsahu, způsobů a hodnocení vzdělávání,
- rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání,
- podporu pedagogických pracovníků,
- zvýšení odborných kapacit, důvěry a vzájemné spolupráce,
- zvýšení financování a zajištění jeho stability.

Strategie 2030+ navazuje na Strategii 2020, v obecné rovině ji doplňuje, např. vysvětlením používání základních pojmů v dokumentu.

V souvislosti se samotným **kariérovým poradenstvím** se Strategie 2030+ věnuje kariérovému poradenství podrobněji, než Strategie 2020, respektive

Bílá kniha. Konstatuje, že se v oblasti středního odborného vzdělávání situace zlepšuje. Daří se spolupráce škol a zaměstnavatelů, například vzájemným zapojováním se do odborných výcviků a praxí škol. Stav však není ještě ideální a z toho důvodu bude třeba v blízké budoucnosti optimalizovat skladbu oborů středního a vyššího odborného vzdělávání. To bude spojeno s následnou a nutnou revizí rámcových vzdělávacích programů.

Podle této myšlenky má pak absolvent získat kompetence nutné ke vstupu na trh práce. Bude třeba dbát i na to, aby byl absolvent vybavený kompetencemi jak studijními, tak občanskými, s ohledem na jeho další celoživotní rozvoj.

Zároveň bude nutné zajistit, aby na uvedené revize RVP a optimalizaci oborů navazoval systém vzdělávání v prostředí profesním.

Plán inovace oborové soustavy a následné revize RVP si klade za cíl přehodnotit a následně eliminovat neaktuálnost, překrývání se či úzkou profilaci oborů a zajistit prostupnost oborů mezi vzdělávacími soustavami, např. na základě uznávání výsledků předchozího vzdělávání.

Revidované rámcové vzdělávací programy se zaměří nejen na samotnou roli a práci kariérových poradců ve škole, ale také na rozšiřování dovedností ostatních učitelů při podpoře žáků v dokončení studia před přechodem na trh práce. Školy budou při rozvoji poskytovaného poradenství státem podporovány.

Rovněž je počítáno s intenzivnější spoluprací škol a zaměstnavatelů. Formy spolupráce mohou být různé: společné organizování odborného výcviku a praxe, zapojování odborníků z praxe do samotné výuky, stáže pedagogických pracovníků ve firmách. Na této součinnosti se kromě MŠMT mají podílet i další příslušné resorty (např. Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo zdravotnictví).

OECD charakterizuje kariérové poradenství jako „služby zaměřené na pomoc jedincům v každém věku a fázi jejich života při rozhodování v oblasti školního vzdělávání i zaměstnání a při rozvoji kariéry“ (Career Guidance, 2004, s. 19- in Knotová 2014, s. 17).

Kariérové informace poskytované výchovnými poradci, se týkají zvláště:

- vzdělávacích příležitostí (a informacích o jejich „poskytovatelích“),
- současného trhu práce a jeho možného vývoje,
- charakteristiky jednotlivých povolání,
- požadavků zaměstnavatelů na kompetence absolventů.

Potřebné údaje získávají výchovní poradci nejčastěji prostřednictvím konkrétních internetových portálů. Své poznatky pak předávají žákům, jejich zákonným zástupcům a studentům.

Tabulka 3: Využití informačních zdrojů žáky ZŠ a SŠ

Informační portály	Žáci (Ž) – využití informací hodnotí (pomohlo/nepomohlo)		Studenti (S) – využití informací hodnotí (pomohlo/nepomohlo)		Poměr využívání
	Ano	Ne	Ano	Ne	Ž:S
www.atlasskolstvi.cz	47	18	17	18	65:35
www.infoabsolvent.cz	26	21	7	20	47:27
www.budoucnostprofesi.cz	4	17	6	18	21:24
portal.mspv.cz	10	23	11	26	33:37

Zdroj: upraveno podle Knotová (2014, s. 168–169)

Tabulka 4: Využití informačních zdrojů výchovnými poradci ZŠ a SŠ

Informační portály	VP základních škol využívají		VP středních škol využívají		Poměr využívání
	Velmi často	Často	Velmi často	Často	ZŠ:SŠ
www.atlasskolstvi.cz	53	32	50	15	85:65
www.infoabsolvent.cz	37	29	20	30	66:50
www.budoucnostprofesi.cz	21	32	0	25	53:25
portal.mspv.cz	8	42	15	40	50:55

Zdroj: upraveno podle Knotová (2014, s. 168–169)

Z uvedených tabulek se může zdát, že ani studenti středních škol, ani jejich výchovní poradci informační zdroje nevyužívají v té míře, jako žáci a poradci škol základních. Je potřeba zdůraznit, že do přehledu středních škol byli zahrnuti pouze studenti středních odborných škol a středních odborných učilišť. U nich je pravděpodobné, že při rozhodování o své další profesní dráze využívají i jiné informační zdroje.

Šablony OP VVV

Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV) je zaměřen na „zvýšení kvality vzdělávání, zajištění podmínek pro kvalitní výzkum, propojení vzdělávání a výzkumu s trhem práce a posílení principu rovného přístupu ke vzdělávání“.

Principem programu je:

- podporovat rovnost a kvalitu ve vzdělávání,
- rozvíjení lepších kompetencí pro trh práce,
- posilování kapacit pro kvalitní výzkum (a jeho následný přínos společnosti).

Pro oblast středního a vyššího odborného školství jsou významné šablony **Výzva č. 02_16_042 - Šablony pro SŠ a VOŠ I – VRR**, s cílem podpořit osobností rozvoj pedagogů prostřednictvím DVPP (zaměřeno mj. na výkon funkce sociálního pedagoga, koordinátora spolupráce školy a zaměstnavatele nebo školního kariérového poradce.

Výzva č. 02_18_065 Šablony pro SŠ a VOŠ II – MRR je šablonou navazující. Rovněž i ona si klade za cíl podporovat osobnostně rozvoj pedagogů, ale též zavádění a podporu nových výukových metod a větší propojení teorie a praxe formou užší spolupráce škol a zaměstnavatelů.

Tabulka 5: Přehled klíčových kompetencí v jednotlivých etapách vzdělávání

Etapa	Etapa základního vzdělávání	Etapa vzdělávání na čtyřletých gymnáziích a na vyšším stupni víceletých gymnáziích	Etapa středního odborného vzdělávání	Klíčové kompetence pro celoživotní učení – Evropský referenční rámec
Dokument	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV)	Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání (RVP GV)	Rámcový vzdělávací program středního odborného vzdělávání	Doporučení Evropského parlamentu a Rady EU (2006/962/ES)
Označení klíčové kompetence	k učení	k učení	k učení	komunikace v mateřském jazyce
	k řešení problémů	k řešení problémů	k řešení problémů	komunikace v cizích jazycích
	komunikativní	komunikativní	komunikativní	matematické kompetence a základní kompetence v oblasti vědy a technologií
	sociální a personální	sociální a personální	sociální a personální	k práci s digitálními technologiemi
	občanská	občanská	občanské kompetence a kulturní povědomí	k učení
Označení klíčové kompetence	pracovní	k podnikavosti	k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám	sociální a občanské
	-	-	matematické	smysl pro iniciativu a podnikavost
	-	-	využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi	kulturní povědomí a vyjádření

Zdroj: upraveno podle Vetešky (2010, s. 106)

Tabulka 6: porovnání klíčových kompetencí absolventů SOŠ a požadavků zaměstnavatelů

Kompetence	Stručný obsah	Požadavek zaměstnavatelů
Kompetence k učení	Schopnost efektivně se učit, vyhodnocovat dosažené výsledky a reálně si stanovovat další cíle svého vzdělávání.	Ochota učit se.
Kompetence k řešení problémů	Schopnost samostatně řešit pracovní i mimopracovní problémy.	Schopnost řešit problém.
Komunikační kompetence	Schopnost vyjadřovat se slovně i písemně v různých situacích, v mateřském i cizím jazyce.	Komunikační schopnosti.
Personální a sociální kompetence	Stanovovat si přiměřené cíle osobního rozvoje, spolupracovat s ostatními.	Schopnost týmové práce Schopnost nést zodpovědnost.
Občanské kompetence a kulturní povědomí	Uznávat hodnoty a postoje podstatné pro život, jednat odpovědně a samostatně ve svém i veřejném zájmu.	Konkrétně neuvedeno.
Kompetence k pracovnímu uplatnění	Schopnost využívat osobnostních a odborných předpokladů pro úspěšné uplatnění ve světě práce.	Schopnost týmové práce.
Matematické kompetence	Schopnost využívat matematické dovednosti v různých životních situacích.	Konkrétně neuvedeno.
Kompetence využívat informační a komunikační technologie a pracovat s informacemi	Umět pracovat s osobním počítačem, jeho základním i aplikačním vybavením. Využívat adekvátní zdroje informací a s informacemi efektivně pracovat.	Zběhlost v zacházení s výpočetní technikou a informacemi.

Vlastní tabulka s využitím zdrojů

Společným cílem obou zmiňovaných výzev je, aby se získané klíčové kompetence studentů co nejvíce přiblížily požadavkům zaměstnavatelů a trhu práce.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Cíl

Pomocí dotazníku zjistit, do jaké míry se proměňuje práce výchovných poradců, kteří působí na středních školách, s ohledem na poradenství kariérové. Na základě získaných informací vyhodnotit, zda funkce výchovného poradce stále nese současně i povinnosti poradce kariérového, nebo zda jsou tyto pozice oddělovány. Jak dalece samotné střední školy reflektují na současné požadavky, a obě funkce oddělit. Jakým způsobem poskytují výchovní/kariéroví poradci informace žákům o možnostech dalšího kariérního růstu, s ohledem na možnosti vzdělávání a požadavků trhu práce. Součástí průzkumu bylo též zjistit, zda příslušní poradci absolvovali předepsané studium, které je opravňuje k výkonu jejich funkce. Zároveň výsledky průzkumu porovnat s naplňováním cílů probíhajícího projektu P – KAP (Podpora krajského akčního plánování), s ohledem na vlastní kariérové poradenství.

4.1 Projekt P – KAP

Projekt KAP (Krajský akční plán) je zaměřený na podporu vzdělávání ve středních školách a vyšších odborných školách ve shodě se vzdělávací strategií MŠMT ČR. Nositelem podpory je Národní pedagogický institut ČR a je financován z Evropských strukturálních fondů.

Cílem projektu je zajišťovat metodickou podporu při akčním plánování na úrovni jednotlivých krajů a škol. Akční plánování se děje v oblastech povinných a nepovinných intervencí. Intervence mají přispívat k souladu celostátní strategie ve vzdělávání – s ohledem na specifika jednotlivých regionů i škol. Intervence jsou současně podporovány operačním programem Výzkum, vývoj a vzdělávání.

Povinné oblasti

- Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativě,
- Podpora polytechnického vzdělávání,

- Podpora odborného vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů,
- Rozvoj kariérového poradenství včetně prevence předčasných odchodů ze vzdělávání,
- Rozvoj škol jako center celoživotního učení,
- Podpora inkluze.

Nepovinné oblasti

- Rozvoj výuky cizích jazyků,
- Digitální kompetence,
- Čtenářská a matematická gramotnost.

Dokumentace KAP musí obsahovat následující:

- Analýzu potřeb na daném území,
- Analýzu potřeb na školách,
- Prioritizaci potřeb,
- Rámec pro podporu infrastruktury,
- Návrh řešení – krajský akční plán.

Pro potřeby porovnání výsledků vlastního průzkumu s naplňováním cílů KAP byly použity dokumenty KAP Středočeského kraje a hlavního města Prahy. KAP obou uvedených regionů pojmenovává a řeší vesměs stejné problémy, které se váží k poskytování služeb kariérového poradenství. Ty se prolínají shodně oběma totožnými fázemi KAP.

4.1.1 KAP Středočeského kraje (s ohledem na kariérové poradenství)

Pro tvorbu KAP I a KAP II bylo výchozím bodem vyhodnocení vypracovaných analýz potřeb škol a potřeb území Středočeského kraje při rozvoji vzdělávání.

1. KAP I

KAP I byl schválen v průběhu měsíce února 2017, nejprve Regionální stálou konferencí, poté MŠMT.

Analýza potřeb na školách ve Středočeském kraji (dále Analýza potřeb škol I) s ohledem na kariérové poradenství konstatovala, že školy (SOU, SOŠ, VOŠ)

se soustředí zejména na organizování akcí pro kariérovou orientaci žáků (exkurze, besedy), realizaci odborného výcviku a praxe ve firmách a spolupráci se zaměstnavateli při tzv. náborových akcích. Současně upozorňuje na špatné financování kariérového poradenství a malou časovou dotaci pro práci kariérových poradců ve školách, na malý zájem o kariérové poradenské služby ze strany žáků v základních školách i jejich zákonných zástupců, a na nízký zájem zaměstnavatelů o spolupráci se školami.

Prioritizace potřeb škol na území středočeského kraje vychází z Analýzy potřeb škol I a též z Analýzy potřeb území. Je v ní navržena realizace cílů ve třech úrovních (nejvyšší, střední, nejnižší).

Z hlediska kariérového poradenství na školách se jedná o následující priority nejvyšší důležitosti:

- zvýšit zájem o informovanost rodičů a žáků o možnostech trhu práce,
- zajistit finanční prostředky pro vytvoření samostatného kariérového poradce,
- zapojit zaměstnavatele do vyučování,
- zajistit finanční podporu kraje pro realizace exkurzí a besed žáků SŠ,
- podporovat zajišťování exkurzí učitelů SŠ do prostředí firem.

2. KAP II

Analýza potřeb území Středočeského kraje pro potřeby KAP rozvoje vzdělávání z června 2019 konstatuje následující přetrvávající problémy v oblasti kariérového poradenství ve školách:

- velmi málo škol má vlastního kariérového poradce,
- nevyhovující kvalita kariérového poradenství,
- neoddělování kariérového a výchovného poradenství,
- špatná metodika vedení poradců.

Analýza potřeb ve školách ve Středočeském kraji (dále Analýza potřeb škol II) pak uvádí v podstatě stejné údaje s Analýzou potřeb škol I.

V aktivitách kariérových poradců převažuje organizování exkurzí a besed a poskytování individuálního poradenství. Shodně s Analýzou potřeb škol I je

uvedeno, že hlavní nedostatky v rozvoji ve školách kariérového poradenství jsou: nedostatek financí pro oblast poradenství obecně, nízký zájem žáků a rodičů o služby poradců, nevyhovující časová dotace pro práci kariérových poradců.

Návrh KAP II vzdělávání Středočeského kraje na období 2020-2022 uvádí, že pro rozvoj kariérového poradenství je potřeba:

- zajišťovat pro vyučující exkurze do různých provozů,
- zajišťovat finanční prostředky na realizaci exkurzí,
- zapojovat zaměstnavatele do aktivit (semináře, workshopy) a do výuky,
- ustanovit na školách oddělené pozice kariérových a výchovných poradců.

4.1.2 KAP Praha (s ohledem na kariérové poradenství)

1. KAP I

Analýza potřeb v hlavním městě Praze rozděluje problematiku kariérového poradenství do dvou oblastí – na subjekty poskytující poradenství a na systémovou organizaci poradenství obecně.

K poskytování kariérového poradenství ve školách byly zjištěny následující hlavní potřeby:

- zajištění dostupnosti kariérového poradenství pro každého žáka,
- odlišení kariérového a výchovného poradenství,
- zajistit pro každou školu pozici „hlavního kariérového poradce“,
- centrálně podporovat kariérové poradenství,
- podporovat přístup k informacím v oblasti kariérového poradenství,
- podporovat prezenční školení kariérových poradců ve školách,
- zajistit spolupráci školních kariérových poradců a dalších poradenských zařízení,
- podporovat spolupráci s pedagogicko-psychologickými poradnami s ohledem na diagnostiku studijních předpokladů.

Analýza potřeb škol (na území Prahy) předkládá zjištění, která jsou velmi podobná těm z Analýzy potřeb škol I Středočeského kraje: Pro profesní orientaci žáků zajišťují školy pořádání exkurzí a besed, zvou odborníky z praxe do výuky, organizují odborné praxe a výcvik přímo v konkrétních provozech.

Školy nemají dostatečné množství finančních prostředků na kariérové poradenství, potýkají se s malým zájmem žáků o poradenské služby, chybí pozice samostatného kariérového poradce.

Prioritizace potřeb KAP navrhuje řešení, která mají vést k dosažení cílového stavu. Ta ve své podstatě korespondují s opatřeními, která ve svém návrhu a v této fázi realizace uvádí Středočeský kraj. Praha navíc do opatření zahrnuje spolupráci s vysokými školami, podporu školních psychologů, metodiků prevence a výchovných poradců. Vzhledem k pedagogicko-psychologickým podmínkám zajistit podmínky pro účelné poskytování poradenských služeb.

2. KAP II

Ke schválení KAP II pro hlavní město Prahu došlo v dubnu 2020.

Analýza potřeb KAP II poukazuje na přetrvávající nedostatky a pojmenovává potřeby kariérového poradenství do dalšího období. Prioritizace potřeb KAP II stanovuje oblasti nutné k dosažení vytyčených cílů. I v tomto případě na základě vyhodnocení minulého období.

Krajský akční plán KAP II cíle konkretizuje a předkládá návrh řešení.

Závěry Analýzy potřeb KAP:

- kariérový poradce nebývá ve škole často ustanoven, jeho činnost vykonává výchovný poradce,
- žáci nebývají dostatečně informováni o možnosti využívání poradenských služeb,
- pracovní úvazek kariérového poradce je nízký z hlediska hodinové dotace,
- významným krokem uplynulého období bylo zřízení Centra kariérového poradenství.

Prioritizace potřeb KAP II pro Prahu se opět dotýká podobných témat jako kraj Středočeský. Společným tématem je zajištění financí pro oblast poskytování služeb kariérového poradenství ve školách všeobecně, rozvoj spolupráce škol a zaměstnavatelů (v Praze je uváděno též s vysokými školami) a vytvoření lepší časové dotace pro práci kariérových poradců.

Krajský akční plán vzdělávání v hlavním městě Praze (KAP II) stanovuje obecné cíle pro kariérové poradenství:

- rozlišit ve škole pozici výchovného a kariérového poradce,
- podporovat funkci kariérového poradce ve škole,
- zajišťovat vzdělávání kariérových poradců,
- zajišťovat spolupráci středních a vysokých škol,
- zajišťovat spolupráci středních škol a zaměstnavatelů.

4.2 Průzkum

Sběr dat pomocí dotazníku byl zvolen jako nejvhodnější metoda, kdy je možné oslovit co možná nejvíce respondentů. K vytvoření dotazníků byl použit internetový portál survio.com, který umožňuje nejen tvorbu jednotlivých otázek, ale také poskytuje základní přehled o počtu vyplněných dotazníků a některých získaných datech.

Internetový odkaz na příslušný dotazník byl výchovným a kariérovým poradcům rozeslán prostřednictvím e-mailu spolu s ujištěním, že vyplnění dotazníku je zcela anonymní. Celkem bylo osloveno 100 výchovných a kariérových poradců středních škol v Praze a Středočeském kraji. Návratnost vyplněných dotazníků byla 69 %. Celý průzkum trval po dobu dvou týdnů.

Dotazník je rozdělen do tří částí, byly použity otázky uzavřené, polootevřené, otevřené a byly zaměřeny na:

- **Základní údaje o respondentovi,**
 - pohlaví,
 - věk,
 - počet let pedagogické praxe.
- **Základní údaje o práci respondenta v oblasti poradenství,**

- počet let praxe ve funkci poradce (výchovního/ kariérového),
- absolvované studium poradenství,
- konkrétní pozice s ohledem na kariérové poradenství,
- účast na vzdělávacích a dalších akcích (určených poradcům),
- poměr činnosti kariérového a výchovního poradce.
- **Konkrétní činnost respondenta s ohledem na kariérové poradenství**
 - metody práce respondenta v oblasti poskytování poradenských služeb obecně,
 - využívání poradenských služeb ze strany žáků v současné situaci (pandemie, uzavření škol),
 - způsob poskytování poradenských služeb ze strany respondenta v současné situaci,
 - způsob předávání informací o možnostech dalšího vzdělávání žákům v současné situaci.

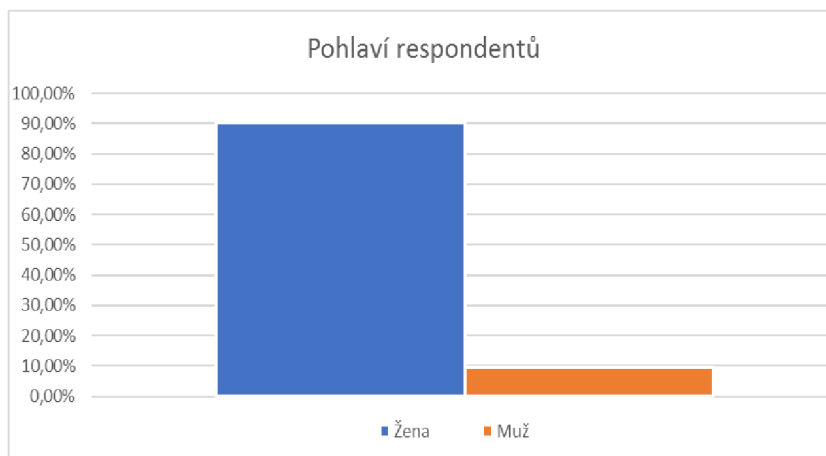
4.2.1 Dotazníkové šetření

Následující grafy ukazují odpovědi na jednotlivé otázky procentovým vyjádřením.

Otázka č. 1: Pohlaví

Graf ukazuje poměr zastoupení žen a mužů ve funkci výchovního (kariérového) poradce. Tento výsledek současně naznačuje i celkový poměr žen a mužů v učitelské profesi. Převaha žen ve školství není pouze jevem, který charakterizuje školství základní, ale též ve jisté míře školství střední. A to i přesto, že dotazníkové šetření bylo provedeno z valné části ve středních odborných školách. Gymnázia byla v průběhu šetření oslovena pouze přibližně z deseti procent. Dalším faktorem, který pravděpodobně ovlivnil výsledek odpovědi na tuto otázku, může být skutečnost, že funkci poradců vykonávají zpravidla vyučující všeobecně vzdělávacích nebo teoretických předmětů. Tedy opět většinou ženy.

Graf 1: Pohlaví

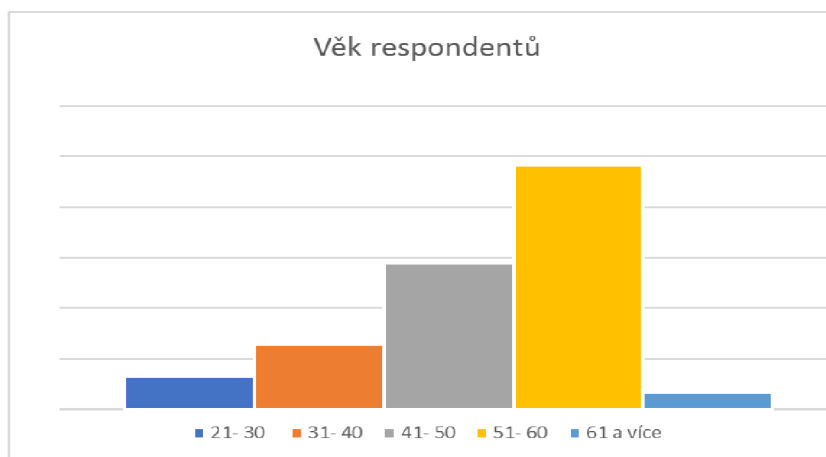

Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 2: Věk

Nejvyšší počet respondentů uvedl svůj věk mezi 51 a 60 lety. Zastoupení ostatních věkových kategorií celkově dosáhlo téměř stejného počtu procent. Menší počet mladších pedagogických pracovníků a pouhý zlomek nově nastupujících absolventů vysokých škol pedagogického zaměření do praxe může v budoucnu přinášet nemalé problémy. Nejen v práci samotných škol (již dnes řada z nich řeší komplikace se zajištěním samotné výuky s ohledem na nedostatek vyučujících), ale též ve spolupráci škol se zaměstnavateli a následného uplatnění žáků na trhu práce.

Graf 2: Věk

Zdroj: vlastní průzkum

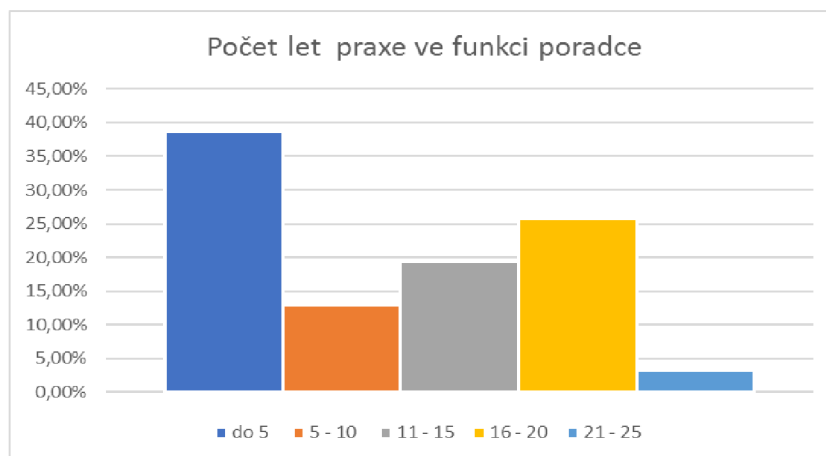
Otázka č. 3: Počet let pedagogické praxe

Jednalo se o otevřenou otázku. Při jejím zpracování a vyhodnocení bylo zjištěno, že nadpoloviční většina respondentů pracuje ve školství více než dvacet let. Průměrný počet let pedagogické praxe v tomto šetření činil 22,9 let. Nejpočetněji byli zastoupeni respondenti, kteří uvedli délku své pedagogické praxe od 26 do 30 let (25,6 %).

Otázka č. 4: Počet let praxe výchovného poradce

Největší procento respondentů uvedlo délku své praxe ve funkci výchovného poradce do 5 let (38,7 %), nejméně respondentů (3,2 %) působí ve své funkci 21–25 let. Z uvedených údajů je patrné, že trend obsazování pozice výchovných a kariérových poradců začíná reflektovat potřeby nového pohledu na výkon této funkce. Nepřetrvává tedy doba, kdy se výchovným pradcem stával zpravidla pedagog s dlouholetou praxí, často bez absolvování odpovídajícího studia.

Graf 3: Počet let praxe výchovného/ kariérového poradce

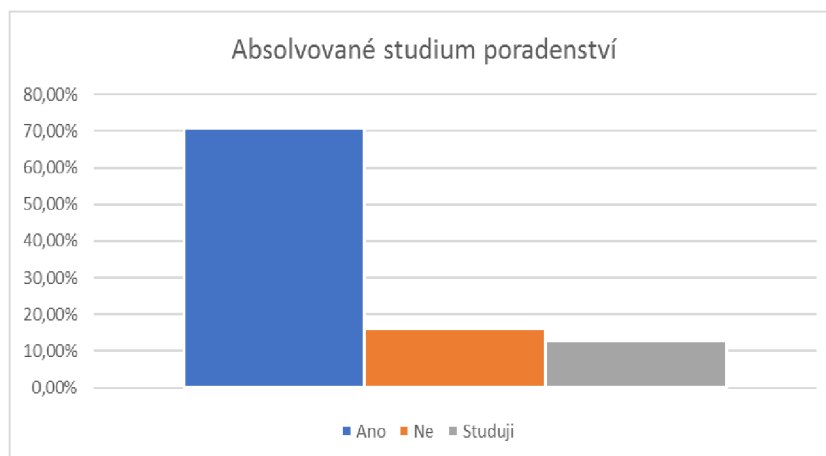
Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 5: Absolvoval/absolvovala jste předepsané studium výchovného (případně kariérového) poradenství?

71 % dotazovaných odpovědělo na tuto otázku kladně, 12,9 % v době průzkumu studovalo. Otázka spojovala studium výchovného i kariérového poradenství záměrně. A to s ohledem na předcházející léta, kdy výchovní

poradci byli na tzv. poradenství při volbě povolání připravováni v rámci studia poradenství výchovného. Zbývajících 16,1 % odpovědělo na otázku záporně.

Graf 4: Absolvoval/ absolvovala jste předepsané studium výchovného/ kariérového poradenství?

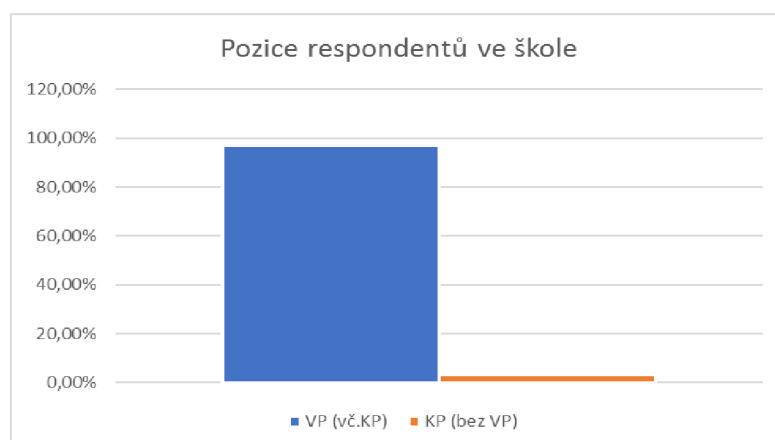

Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 6: Ve škole působíte na pozici

Při odpovědi na tuto otázku dotazovaní odpovídali, zda ve své škole působí na pozici výchovného poradce a současně se věnují poradenství kariérovému (kladně odpovědělo 96,8 %) nebo zda vykonávají činnost výhradně poradce kariérového (odděleně od poradenství výchovného). V tomto případě se kladně vyjádřila pouze 3,2 % respondentů. Z uvedených údajů je patrné, že většina škol stále obě funkce, tedy poradce výchovného i kariérového, stále slučuje.

Graf 4: Pozice respondentů z hlediska poskytovaných poradenských služeb

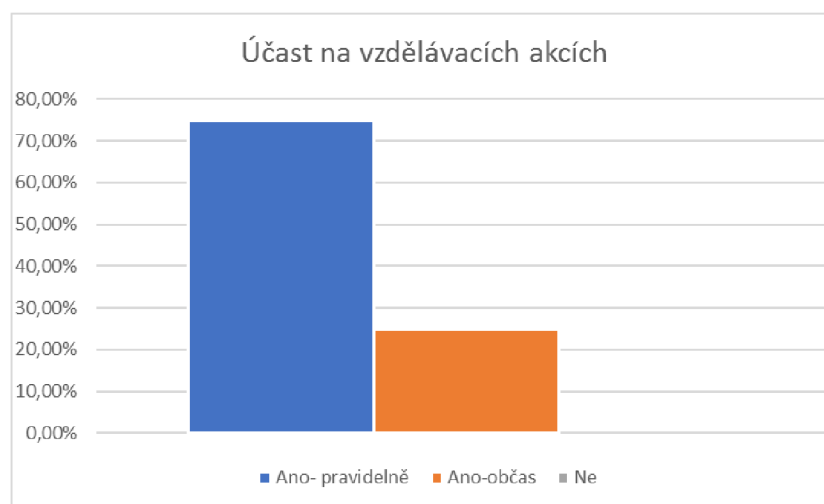

Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 7: Účastníte se vzdělávacích akcí zaměřených na kariérové poradenství?

Všichni respondenti s k této otázce vyjádřili kladně. 75 % z nich se účastní vzdělávacích akcí, které jsou zaměřené na kariérové poradenství, pravidelně.

Graf 5: Účast na vzdělávacích akcích pro kariérové poradenství

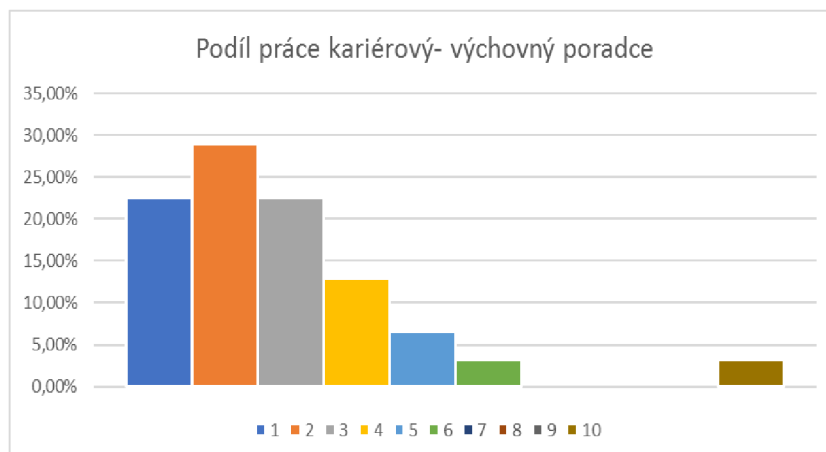

Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 8: Jaký je poměr Vaší práce kariérového a výchovného poradenství?

Při odpovědi na tuto otázku měli oslovení účastníci průzkumu odpovědět pomocí vyznačení na desetibodové škále, kolik procent jejich činnosti poradce tvoří poradenství kariérové. Každý označený bod znamenal 10 % práce kariérového poradce. Nejvíce odpovědí bylo označeno v rozmezí 10–30 %. Pouze ve 3,2 % bylo vyznačeno, že se dotazovaní věnují výhradně poradenství kariérovému. To zcela koresponduje s odpovědí na otázku č. 6.

Graf 6: Poměr práce výchovného a kariérového poradenství

Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 9: Vaše činnost výchovného poradce je zaměřená na:

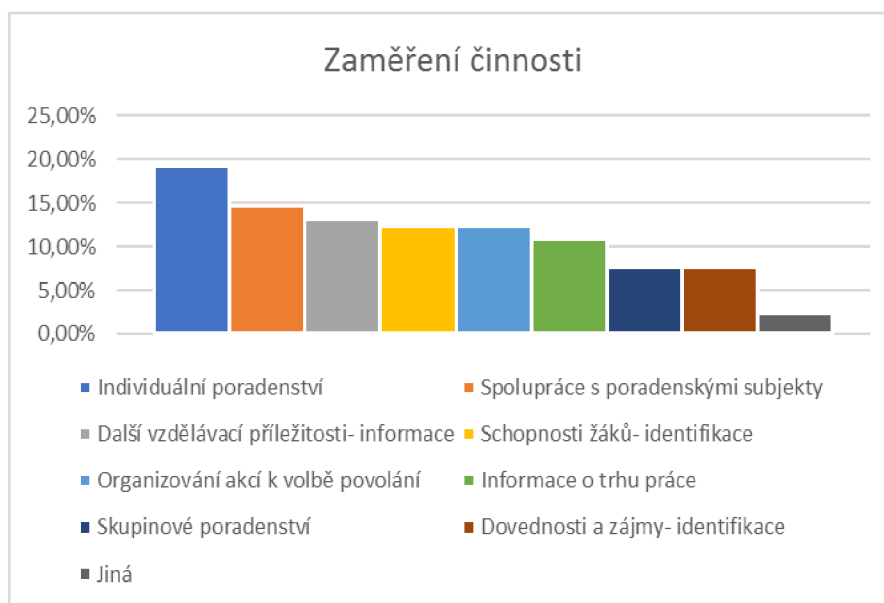
U této otázky bylo možné označit více odpovědí. Podle získaných dat je činnost poradců nejvíce zaměřená na individuální poradenství s ohledem na volbu další vzdělávací a profesní dráhy žáků (19, 2 %), spolupráci s dalšími poradenskými subjekty (14, 6 %) a poskytování informací o dalších vzdělávacích příležitostech (13, 1 %).

Možnosti „Identifikování schopností a vzdělávacích potřeb žáků“ a „Organizování informačních a vzdělávacích akcí k volbě povolání“ označilo shodně 12, 7 % dotázaných.

Skupinovému poradenství s ohledem na volbu další vzdělávací a profesní dráhy a identifikování dovedností a zájmů žáků se dle odpovědí věnuje též stejné množství poradců (7, 7 %).

U odpovědi „Jiná“ (2, 3 %) respondenti nejčastěji zmiňovali pomoc žákům při řešení osobních problémů (studijních i osobních).

Graf 7: Priority zaměření činnosti poradce

Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 10: V jaké oblasti své činnosti se cítíte nejvíce kompetentní?

S ohledem na znění vyhlášky č. 72/2005 Sb. a vyjádření se respondentů v této otevřené otázce, se dají jejich odpovědi rozdělit do následujících základních oblastí: poskytování individuálního poradenství a vedení diagnostického rozhovoru, předávání i informací o dalších studijních možnostech, spolupráce s dalšími subjekty, poradenství pouze výchovné.

Nejčastější odpovědi ukázaly, že se oslovení poradci cítí nejvíce kompetentní v poskytování individuálního poradenství a vedení diagnostického rozhovoru.

Několik dotázaných uvedlo, že jejich největší kompetence jsou v poskytování poradenství výchovného i kariérového:

„Nemám problém s obojím, donedávna patřilo kariérové poradenství k běžné práci výchovného poradce.“

„Jednotlivé oblasti se často prolínají a za dobu své praxe si myslím, že jsem kompetentní v obojím, nedokážu však vyčlenit jednoznačně konkrétní oblast.“

Další časté odpovědi se týkaly práce se žáky se specifickými poruchami učení, řešení prospěchových i osobních problémů (v tabulce zařazeno do oblasti poradenství pouze výchovného).

Do oblasti „Ostatní“ jsou zařazeny odpovědi typu „komunikace“, „psychologie“ a „řešení problémů“, které však nebyly nijak dále konkretizovány.

Více jak desetina odpovědí náleží do kategorie „Nedovedu posoudit“ nebo „Nevím“.

Tabulka 7: Oblast kompetentnosti respondentů (vlastní mínění)

Nejčastější oblast odpovědí	Procent
Individuální poradenství, diagnostický rozhovor	28,8
Poradenství kariérové i výchovné	9,6
Informace o dalším vzdělávání	9,6
Spolupráce s dalšími subjekty	6,8
Poradenství pouze výchovné	12,8
Nedovede posoudit (neví).	12,8
Práce se žáky se SPU	6,8
Ostatní	12,8

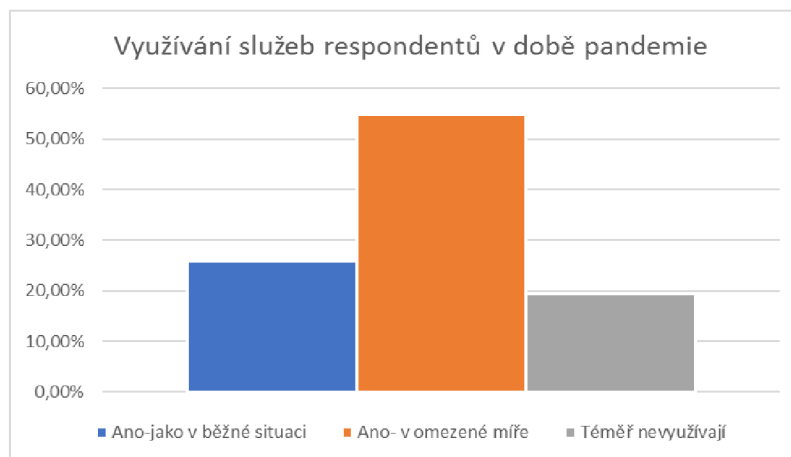
Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 11: Využívají žáci Vašich služeb i v současné situaci (pandemie, uzavření škol)?

Nemožnost běžného, téměř každodenního kontaktu, se do využívání služeb poradců ze strany žáků v době pandemie, se projevila významnou měrou.

Nadpoloviční většina (54, 8 %) odpovědí uvádí, že jejich služby, jakožto výchovných a kariérových poradců, jsou využívány v omezené míře. Čtvrtina respondentů pak nepozorovala žádný rozdíl mezi běžnou situací a stavem pandemie. Téměř pětina dotazovaných uvedla, že jejich služeb nebylo (není) téměř využíváno.

Graf 8: Využívání služeb poradenství ze strany žáků (pandemie)

Zdroj: vlastní průzkum

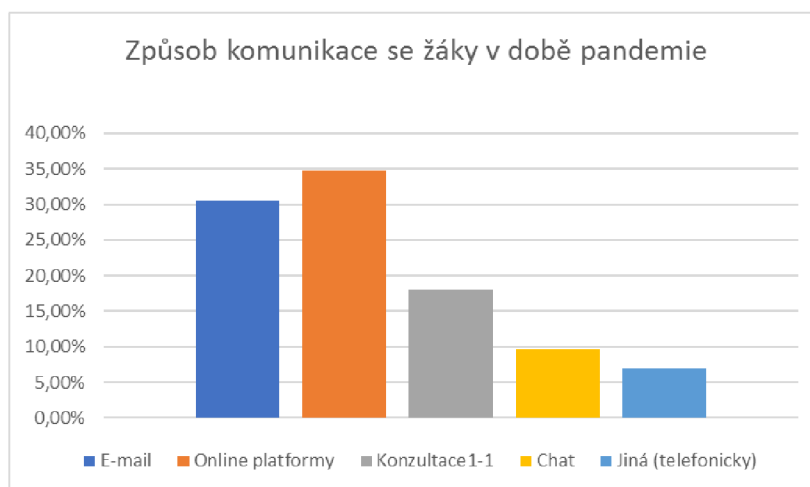
Otázka č. 12: Jakým způsobem komunikujete s žáky v současné době (pandemie, uzavření škol)- jako výchovný/kariérový poradce?

Nejčastějším způsobem komunikace mezi poradcem a žáky v době pandemie bylo používání výukových online platforem (34, 7 %). Možnost vzájemné komunikace, s online přenosem, nahradilo v dané situaci osobní kontakt. Obě strany mohly během rozhovoru bezprostředně reagovat na konzultovanou situaci a problematiku.

E-mailová komunikace (30, 6 %) a komunikace prostřednictvím chatu (9, 7 %) značně omezují osobní kontakt obou stran, poskytují však určitý prostor pro formulaci otázek i odpovědí. Nevýhodou může být méně přesné vyjádření se, které se dá lépe zformulovat až po uplynutí určité doby. Chybí tedy okamžitá reakce zúčastněných.

Povolená osobní konzultace tzv. 1 na 1 je sice pro oboustrannou spolupráci poradce se žákem nejideálnější, byla však omezená dodržováním přísných hygienických pravidel (využívalo 18, 1 % dotazovaných).

Graf 9: Způsob vzájemné komunikace (pandemie)

Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 13 (otevřená otázka): O jaké poradenské služby celkově mají žáci největší zájem (dle Vašeho názoru)?

Z odpovědí vyplynulo, že největší zájem mají žáci o rady, které se týkají možností jejich následného studia na vysokých školách nebo vyšších odborných školách, a pomoc s vyplňováním přihlášek k dalšímu studiu. O některou z uvedených služeb mají zájem rovněž i ti žáci, kteří služby poradců příliš nevyhledávají: „*Žáci vesměs všechny informace o VŠ hledají sami. Spíš pak potřebují poradit, pokud si nemohou vybrat, nejsou si jisti, jakým směrem se vydat.*“

Přibližně stejný počet odpovědí se poté týkal pomoci žákům při řešení problémů s učením (včetně pomoci s diagnostikovaním speciálních/specifických potřeb žáka) na straně jedné a problémů rodinných na straně druhé (rady spojené s řešením rodinných neshod, partnerských vztahů). V této souvislosti projevují žáci zájem o zprostředkování služeb psychologa, PPP či dalších odborných subjektů.

S ohledem na dobu, ve které průzkum probíhal (pandemie a uzavření škol), projevovali žáci i zájem o rady „*Jak obstát při online výuce*“.

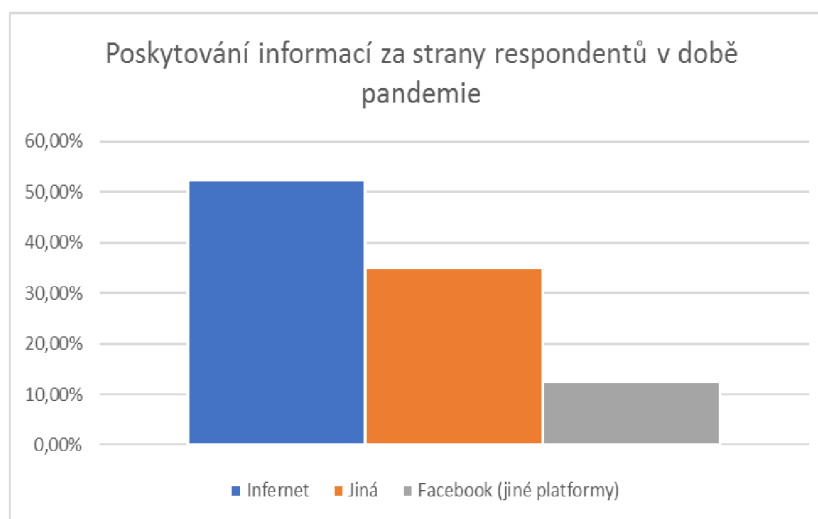
Ani jedna z odpovědí se netýkala problematiky, kdy se žáci informují o požadavcích trhu práce a možnosti nastoupit do zaměstnání ihned po ukončení studia na střední škole.

Otázka č. 14: Jakým způsobem informujete v současné době (pandemie, uzavření škol) žáky o možnostech dalšího vzdělávání?

Podle počtu odpovědí byli informace, které souvisejí s činností poradců, poskytovány žákům prostřednictvím internetových stránek (52,5 %). Většinou přímo na příslušných webových stránkách škol (zejména odkaz např. „Studenti“, přístup chráněný přihlašovacím heslem žáka). Jinou formu poskytování informací (např. e-mail, telefonický kontakt, platforma typu Teams) označilo 35 % respondentů. Nejméně zmiňovaný způsob informování se odehrával prostřednictvím Facebooku (případně dalších podobných komunikačních online komunikačních platform).

Otázka směřovala na problematiku poskytování informací všeobecně, nikoliv na konkrétní komunikaci s jednotlivými žáky. Z toho důvodu je porovnání výsledku odpovědí „Facebook (jiné platformy)“ odlišné od výsledku odpovědí na otázku č. 12.

Graf 10: Způsob informování zájemců o poradenské služby (pandemie)

Zdroj: vlastní průzkum

4.3 Výsledky průzkumu

- **Základní údaje o respondentech**

Veškerá získaná data (poměr zastoupení žen a mužů, průměrný věk, průměrná délka pedagogické práce) odrážejí stav současného školství. Vypovídají o malém zájmu absolventů pedagogických fakult nastoupit bezprostředně po ukončení studia k výkonu učitelské profese. A to i přesto, že v opakujících se průzkumech veřejného mínění, které jsou orientované na míru prestiže různých povolání u nás, se učitelství pravidelně objevuje mezi deseti nejprestižnějšími povoláními.

- **Základní údaje o práci respondentů v oblasti poradenství**

Nejčastější počet odpovědí, do 5 let, ukazuje, že řada škol reflektuje na požadavky současné doby – s ohledem na obsazování pozice kariérového (výchovního) poradce. Procento poradců, kteří absolvovali příslušné studium poradenství (případně v době provádění průzkumu studovali), je poměrně vysoké, a to 83,9 %. Všichni respondenti uvedli, že se účastní vzdělávacích akcí, které jsou pořádané pro výchovné/kariérové poradce (tři čtvrtiny z nich deklarují pravidelnou účast). Z hlediska poměru činnosti výchovného a kariérového poradenství stále převažuje oblast výchovná.

- **Konkrétní činnost respondentů s ohledem na kariérové poradenství**

Mezi nejčastější metody práce patří poskytování individuálního poradenství, následované zajišťováním spolupráce s dalšími poradenskými subjekty, informováním žáků o dalších vzdělávacích příležitostech a organizováním akcí k volbě povolání.

V porovnání s běžným stavem provozu škol projevovali žáci v období pandemie menší zájem o poskytování poradenských služeb.

V době omezení provozu škol komunikovali poradci nejčastěji prostřednictvím online výukových platforem.

Informace, které souvisejí obecně s činností poradců, byly v době pandemie žákům předávány zejména prostřednictvím školních internetových stránek.

Z hlediska oblasti kompetencí poradce se nejvíce dotázaných cítí nejjistěji v individuálním poradenství a při vedení diagnostického rozhovoru.

Žáci využívají poradenských služeb ve školách zejména v souvislosti s dalším studiem na vysokých školách.

Při srovnání výsledků vlastního průzkumu se zjištěním a vytyčením cílů KAP Středočeského kraje a Prahy je zřejmé, že dochází k postupnému zlepšování v práci kariérových poradců a poskytování poradenských služeb celkově.

Zjištění průzkumu mohou být sice ovlivněná dobou, ve které probíhal (pandemie a uzavření škol), přesto je třeba věnovat pozornost zejména oblastem:

- podpory růstu kvalifikace kariérových poradců,
- oddělení činnosti poradce výchovného a kariérového a významné navýšení časové dotace pro jejich práci (snížením úvazku přímé vyučovací povinnosti),
- zvýšení informovanosti žáků o významu práce kariérových poradců,
- intenzivnějšího zapojování odborníků z praxe do výuky a vzájemné spolupráce škol a zaměstnavatelů celkově,
- celkového zkvalitnění financování veškerých činností a oblastí, které jsou s poskytováním kariérového poradenství spojené.

ZÁVĚR

Výchovné a kariérové poradenství procházelo u nás v průběhu minulého století změnami, ve kterých se odrážel stav společnosti daného období. Od počátku 21. století, v souvislosti se zaváděnými změnami systému vzdělávání, význam kariérového poradenství roste. A to nejen vzhledem k žákům základních a středních škol, ale také s vzhledem k dospělým. Vždy je důvodem další profesní kariéra jedince a její rozvoj. Nadále se však kariérové poradenství potýká s problémy, které byly popsány výše.

Že existují střední školy, které naplňují současné požadavky činnosti kariérového poradce, směřování absolventů nejen ke studiu na vysokých školách, ale též k jejich bezprostřednímu zapojení na trhu práce, ukazuje i následující vyjádření zástupkyně ředitelky školy jedné pražské střední průmyslové školy (z podzimu roku 2020). Byla dotázána na problematiku poskytování kariérového poradenství v dané škole a přípravě žáků školy na jejich další profesní kariéru.

Stejně jako oslovení respondenti, kteří vyplňovali dotazník, zůstává i ona v anonymitě.

„Na této škole působím od roku 2003. Než jsem byla před pár lety jmenovaná zástupkyní ředitele, pracovala jsem jako řadová učitelka. Byla jsem i učitelkou třídní. Poradenství z dnešního pohledu kariérové, poskytovala plně výchovná poradkyně. Zpočátku jsem pozorovala, že studenti nemají v tomto ohledu o její služby tak velký zájem. Oslovovali ji pouze tehdy, když potřebovali pomoci s vyplněním přihlášky na vysokou školu. Bylo to však v době, kdy si každý maturant pravděpodobně myslel, že musí nutně pokračovat v dalším studiu na jím zvolené vysoké škole. A to bez ohledu na skutečnost, jestli studium úspěšně zvládne. Doba se však mění a s ní i přístup našich studentů k jejich dalšímu studijnímu nebo profesnímu rozvoji.

Pozici samostatné poradkyně pro volbu povolání, kariérové poradkyně, má naše škola zřízenou teprve krátkou dobu, od zahájení minulého školního roku. Dá se tedy říci, že poměrně krátce. Neabsolvovala speciální studium pro kariérové poradce, ale nyní již poradenství studuje. Jak jsem již uvedla, do

doby jejího jmenování plnila úkoly kariérového poradce poradkyně výchovná. Kariérová poradkyně spolupracuje nejen s výchovnou poradkyní, ale s ohledem na požadavky současného dnešního trhu práce zejména se mnou. V rámci výkonu své funkce mám na starosti též koordinaci spolupráce školy a zaměstnavatelů. Společně s paní poradkyní plánujeme, zajišťujeme a organizujeme pro naše studenty akce, při kterých se seznamují s požadavky současného trhu práce. Zajišťujeme nejen exkurze do provozů, ale též setkání se zástupci různých firem z oborů, pro které naše škola své studenty připravuje. Tyto pravidelné tzv. dny zaměstnavatelů jsou přínosem nejen pro naše studenty, ale také i pro samotné zaměstnavatele, mnohdy zástupce renomovaných firem. Ve spolupráci s firmami zajišťujeme pro studenty také odborné praxe. Tam si mohou přímo v konkrétním prostředí vyzkoušet, jak se jim podaří spojit nabyté teoretické znalosti a dovednosti získané u nás ve škole, při výuce praktických předmětů. Na základě zkušeností z výsledků uvedených akcí se domnívám, že uvedená spolupráce je úspěšná. Studenti si postupně uvědomují, že proto, aby byli ve své profesi úspěšní, nemusejí nutně vystudovat vysokou školu. Pokud bych měla nyní odhadovat, přibližně třetina našich absolventů dále studuje vysokou školu a dvě třetiny nastupují přímo do zaměstnání. A zde musím opět rozdělovat. Z počtu studentů, kteří začínají po maturitě pracovat, jich asi polovina pracuje na zkrácený úvazek studuje při zaměstnání. Zbytek působí ve svých firmách na plný úvazek, mnohdy velmi úspěšně. Své tvrzení mohu opřít na základě získaných zpětných vazeb nejen od našich absolventů, ale také od jejich současných zaměstnavatelů.“

Jestliže budou střední školy k otázkám kariérového poradenství přistupovat alespoň výše popsáním způsobem, je velká šance, se se podaří změnit pohled žáků (rodičů, veřejnosti) na služby, které kariérové poradenství poskytuje. Je přitom nutné brát v potaz závěry a cíle projektů KAP a koordinovat další postup se záměry Strategie 2030+.

Nelze však spoléhat jen na samotné školy, jejich iniciativu a aktivitu. Důležitá je součinnost se zaměstnavateli, dalšími poradenskými subjekty a zainteresovanými resorty.

Pro zajišťování finanční stránky bude nutné vyčleňovat příslušné prostředky pravidelně ze státního rozpočtu a nespolehat se pouze na časově omezené dotace z prostředků EU.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- ARMSTRONG, Michael. Řízení lidských zdrojů: nejnovější trendy a postupy: 10. vydání. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 789 s. ISBN 978-80-247-1407-3.
- BARTOŇKOVÁ, Hana. Firemní vzdělávání. Praha: Grada, 2010. Vedení lidí v praxi. ISBN 978-80-247-2914-5.
- BENEŠ, Milan. Andragogika. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. 176 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4824-5.
- BOČKOVÁ, Věra, 2002. Vzdělávání – průvodní jev života. Vyd. 2. Olomouc: Vydavatelství UP. ISBN 80-244-0441-9.
- HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena. Velký psychologický slovník. Vyd. 4., V Portálu 1. Praha: Portál, 2010. 797 s. ISBN 978-80-7367-686-5.
- HRONÍK, František. Rozvoj a vzdělávání pracovníků. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 233 s. Vedení lidí v praxi. ISBN 978-80-247-1457-8.
- KASPER, Tomáš a KASPEROVÁ, Dana. Dějiny pedagogiky. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. 224 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-2429-4.
- KUCHARČÍKOVÁ, A VODÁK, J. Efektivní vzdělávání zaměstnanců. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3651-8.
- PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. Základy andragogiky. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7.
- PRŮCHA, Jan a VETEŠKA, Jaroslav. Andragogický slovník. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. 320 s. ISBN 978-80-247-4748-4.
- ŠERÁK, Michal. Zájmové vzdělávání dospělých. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. 207 s. ISBN 978-80-7367-551-6.
- VETEŠKA, Jaroslav. Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých. Vydání první. Praha: Portál, 2016. 319 stran. ISBN 978-80-262-1026-9.
- VETEŠKA, Jaroslav a TURECKIOVÁ, Michaela. Kompetence ve vzdělávání. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. 159 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1770-8.

VYHNÁNKOVÁ, Kateřina. Vzdělávání dospělých v České republice a Evropské unii. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. 136 s. ISBN 978-80-86723-46-4.

GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2000. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6.

ŠIKÝŘ, Martin, David BOROVEC a Irena TROJANOVÁ. Personalistika v řízení školy. 2., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-264-1.

ŠTECH, Stanislav a Jana ZAPLETALOVÁ. Úvod do školní psychologie. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0368-1.

MERTIN, Václav a Lenka KREJČOVÁ. Výchové poradenství. 2., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-356-2

KUCHARSKÁ, Anna. Školní speciální pedagog. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0497-8.

KNOTOVÁ, Dana. Školní poradenství. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4502-2.

ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. Andragogický slovník. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4748-4.

KASPER, Tomáš a Dana KASPEROVÁ. Dějiny pedagogiky. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2429-4.

VETEŠKA, Jaroslav a Michaela TURECKIOVÁ. Kompetence ve vzdělávání. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1770-8.

PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-717-8772-8. OPRAVIT NA 6. AKTUALIZOVANÉ VYDÁNÍ Portál 2009, ISBN 978-80-7367-647-6

ČÁP, Jan. Psychologie pro učitele. Praha: Portál, 2001. ISBN isbn80-717-8463-x.

Historie a současnost kariérového poradenství na základních a středních školách České republiky KOHOUTEK, Rudolf. Stať ve sborníku strana 54 uveřejněno:

ŘEHULKA, Evžen. Škola a zdraví pro 21. století, 2009: obecné otázky výchovy ke zdraví. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5070-9

VYCHOVÁ, Helena. Vzdělávání dospělých ve vybraných zemích EU. Praha: VÚPSV, v. v. i. 2008. ISBN 978-807416-017-2

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: bílá kniha. [Praha]: Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8

ELEKTRONICKÉ ZDROJE:

116/2011 Sb. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zřízeních Zákony pro lidi – Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 08.02.2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-116>

Česká republika | Eurydice. [online]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/czech-republic_cs [cit. 08.02.2021].

Důležitost kompetencí podle zaměstnavatelů | Infoabsolvent.cz. Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce | Infoabsolvent.cz [online]. Dostupné z: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/4-1-01/Dulezitest-kompetenci-podle-zamestnavatelu/26?Oblast=1&vs=2&s=6¶mName=s> [cit. 08.02.2021].

Eurydice. [online]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/czech-republic_cs [cit. 05.11.2021].

KAP Praha [online]. Copyright © [cit. 08.02.2021]. Dostupné z: <https://kap-praha.cz/dokumenty/1523975167-krajsky-akcni-plan-vzdelavani-v-hlavnim-meste-praze-kap-1.pdf>

KAP Praha. KAP Praha [online]. Copyright © Copyright 2018. Všechna práva vyhrazena. [cit. 05.11.2021]. Dostupné z: <https://kap-praha.cz/>

Kariérový poradce pro vzdělávací a profesní dráhu – Národní soustava kvalifikací. Národní soustava kvalifikací [online]. Copyright © [cit. 08.02.2021]. Dostupné z: https://www.narodnikvalifikace.cz/kvalifikace-1538-Karierovy_poradce_pro_vzdelavaci_a_profesni_drahu/revize-696

Kariérový poradce pro vzdělávací a profesní dráhu | NSP.CZ. Národní soustava povolání [online]. Copyright © 2017 Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 08.02.2021]. Dostupné z: <https://www.nsp.cz/jednotka-prace/karierovy-poradce-pro-vzd>

Koncepce klíčových kompetencí v RVP středního odborného vzdělávání, Národní ústav odborného vzdělávání. Národní ústav odborného vzdělávání [online]. Copyright © 2008 QCM [cit. 08.02.2021]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/koncepce-kk>

Krajský akční plán středočeského kraje - . Krajský akční plán středočeského kraje - [online]. Dostupné z: <http://kap-stredocesky.cz/uvod> [cit. 30.10.2021].

Krajský akční plán středočeského kraje - . Krajský akční plán středočeského kraje - [online]. Dostupné z: <http://kap-stredocesky.cz/dokumenty/informativni/159> [cit. 30.10.2021].

Krajský akční plán středočeského kraje - . Krajský akční plán středočeského kraje - [online]. Dostupné z: <http://kap-stredocesky.cz/dokumenty/informativni/144> [cit. 30.10.2021].

Krajský akční plán středočeského kraje - . Krajský akční plán středočeského kraje - [online]. Dostupné z: <http://kap-stredocesky.cz/informace/kap-2> [cit. 30.10.2021].

Krajský akční plán střeđočeského kraje - . Krajský akční plán střeđočeského kraje - [online]. Dostupné z: <http://kap-stredocesky.cz/dokumenty/metodicke/313>[cit. 30.10.2021].

Krajský akční plán střeđočeského kraje - . Krajský akční plán střeđočeského kraje - [online]. Dostupné z: <http://kap-stredocesky.cz/dokumenty/metodicke/339> [cit. 30.10.2021].

Krajský akční plán střeđočeského kraje - . Krajský akční plán střeđočeského kraje - [online]. Dostupné z: <http://kap-stredocesky.cz/dokumenty/metodicke/341> [cit. 30.10.2021].

Krajský akční plán střeđočeského kraje – Krajský akční plán střeđočeského kraje - [online]. Dostupné z: <http://kap-stredocesky.cz/dokumenty/informativni/348> [cit. 30.10.2021].

Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání) [online]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/P_KAP/ke_stazeni/Setreni_II_vlna/Hlavni_mesto_Praha_shrnuti.pdf [cit. 05.11.2021].

Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání) [online]. Copyright © [cit. 08.02.2021]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/P_KAP/ke_stazeni/Setreni_II_vlna/Stredocesky_kraj_shrnuti.pdf

Operační program Výzkum, vývoj, vzdělávání / MŠMT [online]. Copyright © [cit. 05.11.2021]. Dostupné z: <https://opvzv.msmt.cz/download/file1337.pdf>

Operační program Výzkum, vývoj, vzdělávání / MŠMT [online]. Copyright © [cit. 05.11.2021]. Dostupné z: <https://opvzv.msmt.cz/download/file1337.pdf>

Operační program Výzkum, vývoj, vzdělávání / MŠMT. Operační program Výzkum, vývoj, vzdělávání / MŠMT [online]. Copyright © Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání [cit. 08.02.2021]. Dostupné z: <https://opvzv.msmt.cz/o-programu>

Operační program Výzkum, vývoj, vzdělávání / MŠMT. Operační program Výzkum, vývoj, vzdělávání / MŠMT [online]. Copyright © Operační program

Výzkum, vývoj a vzdělávání [cit. 08.02.2021]. Dostupné z: <https://opvvv.msmt.cz/vyzva/vyzva-c-02-18-065-sablony-pro-ss-a-vos-ii-mrr.htm>

P-KAP, Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání). Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání) [online]. Copyright © 2001 [cit. 08.02.2021]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/p-kap>

Počátky, vývoj, současnost a perspektivy výchovného poradenstvíThe beginnings, development, present state and future prospects of the educational counselling | Časopis Pedagogika ISSN 0031-3815 (Print), ISSN 2336-2189 (Online). Wordpress a webový hosting PedF [online]. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=3037&lang=cs> [cit. 08.02.2021].

Školský zákon ve znění účinném od 25. 8. 2020, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 08.02.2021]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-25-8-2020>

Školství a volný čas [online]. Copyright © [cit. 05.11.2021]. Dostupné z: https://skoly.praha.eu/files/=85039/dok_2_analyza_potreb_v_uzemi.pdf

Školství a volný čas [online]. Copyright © [cit. 05.11.2021]. Dostupné z: https://skoly.praha.eu/files/=86389/2_KAPII_analyza_potreb_v_uzemi_HMP.pdf

Školství a volný čas [online]. Copyright © [cit. 05.11.2021]. Dostupné z: https://skoly.praha.eu/files/=86391/4_KAPII_prirotizace_potreb_HMP.pdf

Školství a volný čas [online]. Copyright © [cit. 05.11.2021]. Dostupné z: https://skoly.praha.eu/files/=86392/1_KAPII_navrh_reseni_KAP_II_HMP.pdf

Školství a volný čas [online]. Copyright © co [cit. 05.11.2021]. Dostupné z: https://skoly.praha.eu/files/=85041/dok_4_stanoveni_priorit_prioritizace_potreb.pdf

Školství a volný čas [online]. Copyright ©M [cit. 05.11.2021]. Dostupné z: https://skoly.praha.eu/files/=85040/dok_3_analyza_potreb_skol.pdf

Vyhláška č. 72/2005 Sb., Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání). Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání) [online]. Copyright © [cit. 08.02.2021]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/vyhlaska-c-72-2005-sb>

Zajímavosti | Dějiny národa Českého – JAN HUS: HUSOVO MLÁDÍ A JEHO STUDENTSKÁ LÉTA V KOSTCE | inadhled. inadhled [online]. Copyright © PublicMC 2005 [cit. 08.02.2021]. Dostupné z: <https://www.inadhled.cz/zajimavosti/dejiny-naroda-ceskeho-jan-hus-husovo-mladi-a-jeho-studentska-leta-v-kostce/>

ZŠ – Speciální pedagog. [online]. Copyright © 2015, Všechna práva vyhrazena [cit. 08.02.2021]. Dostupné z: <https://www.8zsmb.cz/specialni-pedagog>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Celoživotní učení a vzdělávání	15
---	----

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Využití informačních zdrojů žáky ZŠ a SŠ	34
Tabulka 2: Využití informačních zdrojů výchovnými poradci ZŠ a SŠ.....	34

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Pohlaví.....	46
Graf 2: Věk	46
Graf 3: Počet let praxe výchovného/ kariérového poradce.....	47
Graf 5: Pozice respondentů z hlediska poskytovaných poradenských služeb	48
Graf 6: Účast na vzdělávacích akcích pro kariérové poradenství.....	49
Graf 7: Poměr práce výchovného a kariérového poradenství.....	50
Graf 8: Priority zaměření činnosti poradce.....	51
Graf 9: Využívání služeb poradenství ze strany žáků (pandemie)	53
Graf 10: Způsob vzájemné komunikace (pandemie).....	54
Graf 11: Způsob informování zájemců o poradenské služby (pandemie).....	55

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

KAP – Krajský akční plán

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

NSK – Národní soustava kvalifikací

NSP – Národní soustava povolání

OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development

OP VVV – Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

P – KAP – Podpora krajského akčního plánování

PPP – Pedagogicko-psychologická poradna

RVP – Rámcový vzdělávací program

SŠ – střední škola

ŠSP – Školní speciální pedagog

ŠVP – Školní vzdělávací program

VP – výchovný poradce

VŠ – vysoká škola

VOŠ – vyšší odborná škola

ZŠ – základní škola

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Dotazník – Práce výchovného/ kariérového poradce..... 70

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

9) Vaše činnost kariérového/ výchovného poradce je zaměřena na (vyberte jednu nebo více odpovědí)

- Individuální poradenství (s ohledem na volbu další vzdělávací a profesní dráhy)
- Skupinové poradenství (s ohledem na volbu další vzdělávací a profesní dráhy)
- Identifikování schopností a vzdělávacích potřeb žáků
- Identifikování dovedností a zájmů žáků
- Poskytování informací o požadavcích trhu práce
- Organizování informačních a vzdělávacích akcí k volbě povolání
- Spolupráce s dalšími poradenskými subjekty
- Jiná (stručně charakterizujte)

10) V jaké oblasti své činnosti kariérového/ výchovného poradce se cítíte nejvíce kompetentní (stručně charakterizujte)?

11) Využívají žáci Vašich poradenských služeb i v současné situaci (pandemie, uzavření škol)?

- Ano – jako za běžné situace
- Ano – v omezené míře
- Téměř nevyužívají

12) Jakým způsobem komunikujete se žáky v současné době (pandemie, uzavření škol) - jako kariérový/ výchovný poradce?

- E-mailová komunikace
- Online platforma (typu Teams)
- Povolená osobní konzultace (tzv. 1 na 1)
- Jiná (doplňte)

13) O jaké poradenské služby celkově mají žáci největší zájem dle Vašeho názoru (stručně charakterizujte)?

14) Jakým způsobem informujete v současné době žáky o možnostech dalšího vzdělávání?

- Internetové stránky školy
- Facebook školy
- Jiná (doplňte)